

Óvodai Nevelés Játékkal, Mesével Keresztyén Szellemben

A Debreceni Református Kollégium Óvodájának Pedagógiai Programja

A DEBRECENI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM ÓVODÁJA

Debrecen, 2021.

ÓVODAI NEVELÉS JÁTÉKKAL, MESÉVEL KERESZTYÉN SZELLEMBEN

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Debrecen, 2021.

Törvényi háttér

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 26.§. (1.) bekezdése alapján, a nevelő és oktató munka az óvodában pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

A pedagógiai programot

- készítette és elfogadta: az intézmény nevelőtestülete
- összeállította és jóváhagyta: Feketéné Kavisánszki Györgyi óvodavezető

A nyilvánosságra hozatal szabályai:

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 82.§. alapján a pedagógiai program őrzése és nyilvános dokumentumként kezelése az óvodavezető feladata. Irattári elhelyezése kötelező. Az óvoda hirdető tábláján olvasható az intézményi pedagógiai program elhelyezésének rendje, illetve az arról való tájékoztatás rendje.

A nyilvánosságot biztosítandó, az említett pedagógiai program kihelyezése a következő helyekre történik meg: a fenntartó székhelyén, az intézményi honlapon (<http://ovoda.drk.hu>), az óvodavezetői irodában, a Köznevelés Információs Rendszere (KIR) felületén.

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 72.§. (5) bekezdése értelmében a szülő joga, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját és tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról. A dokumentumokba betekinthetnek az óvodapedagógusok, a szülők, és az intézménnyel jogviszonyban nem állók is. A dokumentumok elhelyezéséről és a szóbeli és írásbeli tájékoztatás megkérésének módjáról a szülők a nevelési év kezdésekor tájékoztatást kapnak az óvodavezetőtől. Az óvoda lehetőséget biztosít arra, hogy a szülők az óvodai beiratkozás előtti is választ kapjanak kérdéseikre előre egyeztetett időpontban. Az óvoda pedagógiai programjának tartalmi bemutatására szolgáló alkalmak:

- *a beiratkozást követő Tájékoztató Szülői Értekezlet Új Szülők részére*
- *Első féléves Szülői értekezlet*
- *Második féléves Szülői értekezlet*
- *Egyéni Óvodavezetői Fogadóóra*
- *Óvodapedagógusi Fogadóóra*

Óvodánk pedagógiai programjának készítésénél és felülvizsgálatánál, módosításánál az alábbi jogszabályokat vettük figyelembe és alkalmaztuk:

- Alapító okirat
- 2011 évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 22/2013. (III.22.) EMMI rendelet
- 363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 326/2013.(VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról

A Pedagógiai Program a fenntartó jóváhagyásával 2021. szeptember 1-én lép hatályba. Egyúttal hatályát veszti a 2019. szeptember 1-től érvényes Pedagógiai Program.

TARTALOMJEGYZÉK

Törvényi háttér	3
1. Bevezetés	6
1.1 Az óvoda adatai	8
1.2 Helyzetelemzés	9
2. Pedagógiai programunk koncepciója	11
2.1. Gyermekkép	12
2.2. Óvodakép	12
2.3. Óvodai nevelés célja	13
2.4. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei	14
2.5. Óvodai nevelés fő feladatai	15
2.5.1. Egészséges életmódra nevelés, egészségvédelem	16
2.5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	17
2.5.3. Szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek	19
2.5.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	20
3. Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink	22
3.1. Kialakítandó és rögzítendő szokások	24
3.1.1. Egészséges táplálkozás	24
3.1.2. Mozgás, mindennapos testmozgás	25
3.1.3. Gondozás, alvás-pihenés, higiénés szokások, öltözködés	26
3.1.4. Szociális kapcsolatok erősítése	28
4. Pedagógiai programunk tartalma	29
4.1. Programunk hitvallása	29
4.2. Specialitásaink	29
4.2.1. Keresztyén szellemű nevelés	31
4.2.1.1. Elvárás munkatársainkkal szemben	32
4.2.1.2. Elvárás a szülőkkel szemben	33
4.2.2. Óvodai életünk megszervezésének sajátosságai	33
4.3. Óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus feladatai	34
4.3.1. Játék	34
4.3.2. Verselés, mesélés	37
4.3.3. Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc	39
4.3.4. Mozgás	41
4.3.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	44
4.3.6. Külső világ tevékeny megismerése	46
4.3.7. Munka jellegű tevékenységek	49
4.3.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	50
4.3.9. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	50
4.4. Tervezés, dokumentáció, mérés, ellenőrzés, értékelés	52
4.4.1. Szervezeti formák	54
4.4.2. Időkeretek	55
4.4.3. Tervezés, dokumentáció	57
4.4.4. Mérés, ellenőrzés, értékelés	59
4.5. Ünnepeink	61
4.6. Család – Óvoda – Iskola – Gyülekezet – Külső kapcsolatok	63
4.6.1. Család	63
4.6.2. Fenntartó	64
4.6.3. Gyülekezet	65
4.6.4. Iskola	65
4.6.5. Az óvoda kapcsolatai más intézményekkel	66
4.7. Gyermekvédelmi feladatok	69
4.7.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	71
4.7.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	73
Legitimációs záradék	75
Függelék	76

1. Bevezetés

A Debreceni Református Kollégium történetét 1538-tól tartjuk számon. Az azóta eltelt évszázadok alatt úgy vonult be a magyar művelődés- és egyháztörténetbe, mint „egész Magyarországnak és Erdélységnek világosító lámpása”.¹A Kollégium minden időben arra törekedett, hogy az adott idő minél szélesebb oktatási palettája álljon rendelkezésre.

A XX. század elején megjelent az elemi iskolai oktatás és a Kollégium három akadémiai tagozata lett a Debreceni Egyetem bölcsője. Az 1950-es évektől következő beszorított évtizedekben csak a Református Gimnázium és a Teológiai Akadémia működött. A rendszerváltás után elkezdődött a Kollégium intézményrendszerének kiépítése. Ennek a folyamatnak az eredményeként elindult a Református Általános Iskola.

A keresztyén nevelés minél korábbi elkezdése érdekében a Debreceni Református Kollégium Igazgatótanácsa 1998. április 3-án döntött úgy, hogy óvodát indít. Az ősi Kollégium 461. tanévében kezdte meg 1998. augusztus 31-én első nevelési évét óvodánk, két vegyes életkorú csoportban, 50 gyermekkel, 5 óvónővel és 4 dajkával. Így teljessé vált a köznevelés palettája az óvodától az egyetemig. Az Egyházkerület az óvodát a visszakapott Pacsirta utca 51 szám alatti épület egyik részében indította be.

Az intézmény hitvallásos jellegét azonos arányban biztosította az alapítási és működési dokumentumokban kinyilvánított elhatározás és az intézményt működtető munkatársak személyes elkötelezettsége.

A férőhelyek száma már a kezdeti időben sem tudta kielégíteni a kollégiumi tagozatok oktatóinak, dolgozóinak és a debreceni református gyülekezetek férőhelyek iránti igényét. Nem tudtunk mindenkit befogadni, ezért jelentett nagy áttörést az a megállapodás, amely Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Tiszántúli Református Egyházkerület között kötött. Ennek alapján az indulástól számított hatodik évben bővíthettünk, mivel 2004 augusztusától

---

¹ Egész Magyarországnak és Erdélységnek -- világosító lámpása: a Debreceni Református Kollégium története, Könyv, szerző: Győri L. János

átvehettük az önkormányzati fenntartású, Tímár utcai óvodát. Két évig működött párhuzamosan az újonnan átvett Tímár utcai és a Pacsirta utcai rész. A homogén önkormányzati csoportok kifizetésével nyílt lehetőség fokozatosan az egyházi feltételrendszer szerinti csoportok indítására.

Óvodánk 2007 szeptemberétől a Tímár utcai épületben működik 5 vegyes életkorú óvodai csoporttal.

Pedagógiai programunk készítésénél építettünk az

- az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára
- a Református Óvodai Nevelés Keretprogramjára
- az Óvodai Nevelés Játékkal, Mesével (*nevelési program óvodák számára, Zilahi Józsefné, Stöckert Károlyné, dr. Ráczné dr. Főző Klára*) című minősített programra.

1.1 Az óvoda adatai

Az intézmény neve: DEBRECENI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM ÓVODÁJA

Az intézmény címe: 4024 DEBRECEN, TÍMÁR U. 10.

Fenntartó neve: TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

Fenntartó címe: 4026 DEBRECEN, KÁLVIN TÉR 17.

Működési engedély kelte és száma:

HB-03/HAT/01723-2-/2020

Engedélyező szerv neve:

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA

Alapító okirat kelte:

Létesítő Alapító okirat kelte: 1998. június 19. Azonosítója: 21.811-4/1998.

Módosító Alapító okirat kelte: 2019.november 27. Azonosítója: 421939/1/2019.

Az intézmény OM azonosítója: 100443

Az intézmény jellege:

NEVELÉSI INTÉZMÉNY

Az intézmény alapfeladata:

ÓVODAI NEVELÉS

Csoportok száma: öt

Az intézmény jogállása:

AZ ÓVODA ÖNÁLLÓ JOGI SZEMÉLY, VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGET NEM FOLYTAT.

Az intézmény egyházi felügyeleti szerve:

Tiszántúli Református Egyházkerület Tanügyi Hivatala (4026 Debrecen, Kálvin tér 17.)

Az intézmény törvényességi ellenőrző szerve:

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal

Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:

Az óvodai nevelés magyar nyelven folyik

1.2. Helyzetelemzés

Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. A gyermek nevelése a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitva tartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban óvodapedagógus foglalkozik, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt is. (2011 évi CXCV. Köznevelési törvény 4.§.(10)). Az óvodapedagógus jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában 10 óvodapedagógus dolgozik, mindannyian szakképesítéssel rendelkező szakemberek. Az óvodapedagógusok az elmúlt évek során a komplex katechetikai képzésben részesültek, mely nagyban segítette az intézmény pedagógiai programjának célkitűzéseit megvalósítani.

Az intézmény pedagógusai elkülönült szervezeti egységnek nem minősülő szakmai munkaközösséget hoztak létre. Az óvodapedagógusok szakmai koncentrációt igénylő kérdésekben közvetlenül is fordulhatnak kérdéseikkel a munkaközösséghez. Összetett kérdés esetén a munkaközösség vezető az óvodavezető-helyettes vagy óvodavezető irányításával egyeztetnek. A kapcsolattartás szóban és/vagy email - ben is történhet. A munkaközösség szakmai, módszertani kérdésekben segítséget ad.

A munkaközösség feladatai a pedagógusok munkájának segítésében:

- a munkaközösség profiljába illeszkedő tervező, elemző, értékelő tevékenység
- módszerek, eljárások segítése, megvalósítása, értékelése, ismertetése a nevelőtestülettel
- módszertani értekezletek és szakmai napok szervezése
- a szakirodalom figyelemmel kísérése, az új módszerek felkutatása, gyakorlatba történő integrálása
- rendszeres, szervezett a belső továbbképzés, a jó gyakorlatok ismertetése, támogatása. A belső tudásmegosztás működtetésében, a szakmai műhelymunkában a munkaközösségek komoly feladatot tudnak vállalni.

- a problémák megoldására alkalmas módszerek, jó gyakorlatok gyűjtése, segítő belső (ötletek, egyéni erősségek) és külső erőforrások (például pályázati lehetőségek) és szakmai támogatások feltérképezése és bevonása is fontos feladat
- aktív résztvevője az online megvalósuló szakmai együttműködéseknek
- pályakezdő óvodapedagógusok munkájának támogatása
- a pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése, megírása, sikeres pályázat esetén annak lebonyolítása és elszámolása.

A szakmai munkaközösség felelőssége, hogy a szakmai innovációk összhangban álljanak az intézmény munkatervével, pedagógiai programjával.

Az óvodapedagógusok munkáját közvetlenül 5 dajka és 2 konyhai feladatokat is ellátó dajka (*munkakör megnevezése: konyhalány*) segíti, akik rendelkeznek a munkakör betöltéséhez szükséges végzettséggel. A dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük, egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ezért kívánalom számunkra, hogy a dajka csendes, visszafogott, és nyugodt közreműködője legyen a gyermekcsoport életének, a gyermekek közti forgolódására az anyai tapintat, meghitt bánásmód legyen jellemző.

Egy fő pedagógiai asszisztens segíti az öt óvodai csoport munkáját ciklikus rendszerességgel. Fontos számunkra, hogy személyében egy jó kommunikációs és együttműködési készséggel rendelkező, megfelelő felkészültségű munkatársunk legyen, aki ismeri az óvodás korú gyermek életkori sajátosságait. Az óvodatitkári feladatokat 1 fő látja el. Az esztétikus, gondozott udvar biztosításához karbantartó-udvaros személye nélkülözhetetlen. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A 21 munkatárs munkáját vezető óvónő irányítja. Kötelessége hitével, magatartásával, szakmai ismeretével segíteni és biztosítani az óvoda jó működését. Elvárás vele szemben továbbá, hogy feladatát, munkáját Istentől kért bölcsességgel és szeretettel végezze, a keresztyén értékek és életvitel példamutatója legyen.

Tárgyi feltételek

Óvodánk tárgyi feltételeinek előteremtésekor szem előtt tartottuk az országos alapprogramban előírtakat és a felülvizsgálat során a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2. sz. mellékletét a kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzéket. Az óvoda tárgyi feltételei megfelelnek a mellékletben felsorolt minimum követelményeknek. Csoportszobáink tágasak, tiszták, esztétikusak. Berendezéseit úgy alakítottuk ki, hogy megfeleljen a gyermekek testméreteinek. Játékeszközöket a belső igényeiknek megfelelően, önállóan választhatják ki, mindezek biztonságukat, kényelmüket szolgálják, melyek változatos színükkel, formájukkal, harmóniát sugároznak a környezetükben. A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő minden csoportszoba, tornaszoba, mosdó, öltöző, folyosó.

Óvodánk játszó udvara füves, fás, virágos, tágas, ahol a gyerekeknek is van kis kertjük, babaházuk, minden nap felásott, megforgatott homokozójuk. A bújócska, fogócska, labdázás, porba rajzolás, homokozás - vizezés (sározás), babázás, rollerezés, biciklizés, körjátékozás, beszélgetés, mesehallgatás tágas vagy intimitást árasztó helye is ösztönzi a gyerekeket az efféle játékokra.

Tárgyi feltételeink biztosítják, hogy a szülőkkel való kapcsolattartás alkalmi (óvodapedagógusi fogadóórák, eseti megbeszélések) is kényelmes és nyugodt légkörben történjenek, elősegítve a jó szándékú, bizalmas együttműködést.

2. Pedagógiai Programunk koncepciója

Az óvoda Pedagógiai Programjának koncepcióját a nevelőtestület készítette el az óvodavezető irányításával. A vezetőség és a munkatársi közösség teljes együttműködésben valósítja meg a pedagógiai program célkitűzéseit, nagy hangsúlyt fektetve a gyermeki személyiség kibontakoztatására, a kulcskompetenciák fejlesztésére. Folyamatosan nyomon követjük a pedagógiai programban megfogalmazottakat.

A nevelési stílus, a műveltségi tartalmak, az elvárható fejlettségi mutatók, a viselkedés fontos szabályai minden óvodapedagógusra kötelező érvényűen vonatkoznak pedagógiai programunk elfogadásával.

2.1. Gyermekkép

Keresztyén nevelésünk szellemisége gyermekközpontú. Valljuk, hogy a gyermek Isten ajándéka. Valljuk, hogy minden gyermek egyedi, megismételhetetlen, értékes, önálló személyiség. Gyermekeinket szeretetteljes-befogadó, Isten előtt kedves nevelésben részesítjük, szem előtt tartva, hogy minden gyermek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön.

Arra törekszünk, hogy gyermekeink érzelmileg gazdagok, környezetükben jól tájékozódók, nyitottak, önmagukat értékelni tudók, másokat elfogadók, önzetlenek, segítőkészek, együtt érzők legyenek. Érdeklődjenek a világ dolgai iránt, ismerjék meg értékeinket. Képesek legyenek az örömet és boldogságot adó hit befogadására.

2.2. Óvodakép

A Debreceni Református Kollégium Óvodája a Tiszántúli Református Egyházkerület nevelési intézménye, amely egyben a magyar köznevelési rendszer része.

Református óvodánk munkatársi közössége - személyes hitük és életük példájával - szeretetteljes, okosan szerető, segítőkész, toleráns és bátorító magatartással fordul a rá bízott gyermekek felé, szem előtt tartva az együtt élés szükséges szabályait.

Valljuk, hogy a gyermekek és egymás megbecsülése, tisztelete a jóindulatú segítőkészség példája a legnagyobb hatású nevelési módszer. Célunk az Isten- és emberszeretetre nevelés.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a család mintájára szervezett intézmény. Az óvodai nevelés a gyermek 3 éves korában kezdődik, és a tankötelezettség teljesítéséig tart. Az anyai bánásmódra és a testvéri kapcsolatokra hasonlító légköre, érzelmi-hangulati jellemzői tehetik elfogadhatóvá a kisgyermek számára. A családi életet tiszteletben kell tartanunk, abba illetéktelenül nem avatkozhatunk bele. A gyermek intelligenciája, viselkedése, viszonyai, érzelmi élete, szokásai főként a családi minta szerint formálódnak. Az óvoda megerősít, segít, ott, ahol tud.

Olyan pedagógiai környezet kialakítására törekszünk, ahol a befogadó attitűd természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt.

2.3. Az óvodai nevelés célja

Elősegítjük a gyermeki személyiség kibontakozását, a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, az estleges hátrányok kiegyenlítését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével. Fontos számunkra, hogy minden gyermekünk egyenlő eséllyel részesülhessen minőségi, színvonalas nevelésben, és ehhez biztosítsunk számukra derűs, vidám, szeretetteljes, közös élményekre épülő óvodai környezetet. A kiválasztott és alkalmazott pedagógiai módszereink és eljárásaink mindezek megvalósulását szolgálják.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása fontos feladatunk, ezen belül hangsúlyozottan figyelünk a halmozottan hátrányos helyzetű és egyéb problémával küzdő gyermekek nevelésére. Szorosan együttműködünk a Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Debreceni Tagintézményével. Komplex jellegű tevékenységeik többek között: nevelési tanácsadás (*prevenciós szűrővizsgálatok; mozgásfejlesztés – szenzomotoros tréning; tanulási képességek felmérése; Sakkpalota Program; szülőklub*). Logopédiai szűrés, vizsgálat és terápiás ellátás; pszichológiai diagnosztizálás, tanácsadás és terápia, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek feltárása, fejlettségi vizsgálatok végzése a tanköteles korba lépő gyerekeknél - ha a gyermek fejlettsége, egyéni adottsága ezt szükségessé teszi, valamint a tehetséggazonosítás és tehetséggondozás.²

Úgy kívánjuk elindítani gyermekeinket, hogy rendelkezzenek mindazzal az ügyességgel, bátorsággal és „okossággal”, ami egy iskolába lépő kisgyermektől elvárható. Legyen életük természetes része az imádság, szeressenek énekelni, rajzolni, tudjanak játszani, legyenek kíváncsiak a mesékre, történetekre és azokat figyelmesen végig is tudják hallgatni. Legyen mozgásuk összerendezett, szókincsük gazdag, társas viselkedésük udvarias, lélektani

---

² <http://www.reformatusegyemi.hu/index.php/egysegeink/debreceni-tagintezmeny>

értelemben kompromisszumképes. Magatartásukat környezettudatossá formáljuk, amely segíti őket abban, hogy Isten teremtett világát tiszteljék, őrizzék és óvják.

Fontos számunkra, hogy gyermekeink az óvodáskor végére kapják meg mindazokat az élményeket, melyek tartós hatásokkal kötik őket az anyanyelvhez, a szülőföldhöz és református egyházunk közösségéhez.

2.4. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei

A kisgyermek pszichoszomatikus fejlődését, személyiségének kibontakozását nem csupán az adottságok és az érés sajátos törvényszerűségei, valamint a spontán vagy tervszerűen alkalmazott környezeti hatások határozzák meg, hanem az Úr Jézus Krisztus gondviselő kegyelme, szeretete és az általa vezetett, hitben élő felnőttek ráhatása is.

Nevelési alapelveink

- A krisztusi szeretet és szolgálat alázatával igyekszünk nevelő munkánkat naponként végezni, ehhez Istentől kérjük a bölcsességet.
- Szeretetteljes légkörben gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságukról. A testi fejlődést, az egészséges életmódot és a jó lelki állapotot egyaránt fontosnak tartjuk.
- A gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése, egyéni készségeinek és képességeinek felelősségteljes fejlesztése a gyermek személyiségéhez igazodva.
- A gyermeki szabadság biztosítása, olyan kevés szabállyal, amely elősegíti a közös élmények és tevékenységek által a szocializációt, az erkölcsi tulajdonságok megalapozását.
- A családdal való együttműködés és szükség szerint segítség, gondozás, esélyegyenlőség biztosítása.
- Értékes számunkra a látszólag haszontalan dolgok hasznossága. Valljuk, hogy ebben az életkorban sok minden elkezdődik, de semmi sem fejeződik be, és azt, hogy a kisgyermek igénye: *a keveset, lassan, jót, gyakran ismételve.*³

---

³ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 5. o.

- Elfogadjuk, hogy a *követve vezetés eljárásai*, a tevékenységre fordított idő és a gyerekekkel létrehozott őszinte kapcsolat, az egyre tartósabb egymásra figyelés fejlesztik ki valójában a csírázó képességeket.⁴
- Sokoldalú tapasztalatszerzés felkínálása, olyan tudatosan kialakított feltételrendszer segítségével – különösen a szabad játék és a mozgás területén –, amely a gyermekek érdeklődésére, szabad választására, aktivitására épít.
- A gyermek tevékenységére épülő tágran értelmezett tanulás.
- A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaiknak megfelelően a lehető legteljesebben élhessék meg kisgyermekkorukat úgy, hogy a lehető legtágabb értelemben tanulják az őket körülvevő valóságos és mesei (*transzcendentális*) világot és benne saját magukat. „... egy egész életre tápláló emlékeket adó gyerekkoruk legyen.” – ahogyan ezt Vekerdy Tamás írja.

2.5. Óvodai nevelés fő feladatai

A család, mint elsődleges nevelő közösség erősítése. Valljuk, hogy az óvodai nevelés a család meghosszabbított karja. Feladatunk a családdal együttműködve az elemi szokások és a szocializáció megalapozása, a gyermekek civilizálása, kulturális nevelése.

A játék, a mese és a szabad mozgás középpontba állításával aktívan cselekedve erősödjék éntudatuk, jussanak az önállóság és egyéni képességeik minél magasabb szintjére, sajátítsák el és szeressék meg anyanyelvüket, oldódjanak szorongásaik. Az egészségesen fejlődő gyermek belső érése, a családi és az óvodai nevelés eredményeként egyéni adottságaitól függően 6 – 7 éves korára eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget; megéri az iskolai rendre, feladatokra.

Az óvodai nevelés feladata tehát az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül feladatunknak tekintjük:

- egész nap folyamán a keresztyén erkölcs normáihoz igazodó magatartás, az emberi kapcsolatokban a szeretet, a bizalom, a türelem, az igazságosság, a szelídség megtapasztalását, befogadását és gyakorlását.
- az egészséges életmód alakítását,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelést,

---

⁴ U.o. 4.o.

- az anyanyelvi fejlesztés és nevelés, valamint az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítását.

Eredményességi mutatóink: *a fejlődés elvárható eredményei, jellemzői az óvodás kor végére:*

- A test, a lélek, a szellem életkorra jellemző összhangja.
- Nagy- és finommozgások összerendezett, ügyes kivitelezése.
- Érzékelés, észlelés (*elsősorban látási, hallási és tapintási észlelés, téri tájékozódás, testséma*) differenciáltsága az iskolai tanuláshoz szükséges szinten.
- Magányosan, párban és csoportokban folyó elmélyült játékra való alkalmasság.
- Az akadályok leküzdésének, a problémák önálló, változatos megoldásának képessége. Kompromisszumkészség.
- Tág értelemben vett tanulási vágy és képesség; a világra való nyitottság.
- Elemi tájékozódás az emberi kapcsolatokban, térben, időben, ok-okozati összefüggésekben.
- A fogalmi gondolkodás, a szándékos figyelem megjelenése.
- Önként vállalt szabályok betartása, az elkezdett cselekvés befejezése.
- A viselkedés érzelme- és indulatvezéreltsége csökken. Képes vágyai teljesülésének késleltetésére, az esetleges kudarcok elviselésére.
- Alkalmazkodóképesség, alapvető viselkedési normák követése.
- Érthető, helyzethez illő beszéd.

2.5.1. Az egészséges életmódra nevelés, egészségvédelem

Az egészséges életvitel igényének kialakítása, az egészségvédő/egészségfejlesztő szokások kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése kiemelt jelentőségű ebben az életkorban.

A helyes napirend is az egészséges életmódra nevelést szolgálja.

Egészséges – testileg, lelkileg, szellemileg - gyermekek nevelése a célunk.

Az óvodai nevelés feladata ezen belül:

- Elsődleges számunkra a gyermek gondozása, a testi szükségletek késleltetés, agyonszabályozás nélküli kielégítése. Víz inni, WC-re menni, szabadon mozogni mindig lehet. Enni és pihenni az egyéni igények, és a legszükségesebb csoportnormák figyelembevételével kell és lehet.

- Fontos a gyermek mozgásigényének kielégítése, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése; a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése; a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése. A gyermek kedve, igénye szerinti szabad mozgást (lehetőség szerint az udvaron) a gyermek alapvető mentálhigiénés szükségletének tartjuk. Fontos a feltételek tudatos megteremtése, amelyek a mozgás belső motiváltságát erősítik, legfőképpen az egyensúlyérzék, a belső ritmus kialakításában.
- Az egészséges életmód, az egészségmegőrzés szokásainak megalapozása, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az egészségvédő/egészségfejlesztő szokások kialakítása, a belsővé válás elősegítése.
- A testi fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása. A gyermekek testi épségének, egészségének megóvása, az ehhez szükséges – életkornak megfelelő – ismeretek átadása, szabályok betartatása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- *Az ép testben ép lélek* elve alapján fontosnak tartjuk a mentális egészség védelmét.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – szülővel, óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

2.5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek viselkedését érzelmei vezérlik, ezért fontos az érzelmi biztonságra épülő szeretetkapcsolat a felnőttek (nem csak óvónők) és a gyermekek között. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék; érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör vegye körül. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Mindezért szükséges, hogy

- az óvoda derűs – nyugodt – elfogadó légköre oldja szorongásaikat, erősítse énképüket, segítse erkölcsi tulajdonságaik (*együttérzés, segítőkészség, türelem, figyelmesség*), akaratuk (*ezen belül: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat*) fejlődését; életkoruknak megfelelő szokás- és normarendszer megalapozását, kialakulását.
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- az óvodapedagógus-gyermek, a dajka-gyermek, a gyermek–gyermek, valamint a gyermek–óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Református óvodánk egyszerre segíti a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret enged önkifejező törekvéseinek. Keresztyén szellemben nevelő közösségünk, a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a teremtett világra, valamint a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A játék, a mindennapos mese, az ének, az imádság, az énekelt imádság, az értő beszélgetések az érzelmek megélésének, gazdagításának, alapvető erkölcsi szokások, értékek megismerésének és a szocializációnak legfontosabb eszközei. Olyan lehetőségek, amelyek ebben az életkorban természetes módon, magától értetődően hatnak, és az érzelmek kifejező képességének fejlesztését szolgálják.

A naponkénti beszélgetések, a szőnyegre való letelepedésekhez kötődő közös bibliai történetmondások, beszélgető körök mind-mind az egymás közti kommunikáció természetes alkalmai. Tudatosan ösztönözve gyermekeink egyéni és egymás közötti kommunikációját. Egymásra figyelünk, kíváncsiak vagyunk egymásra, meghallgatjuk egymást. A közösségben átélt élmények – *amelyek az ünnepekre való ráhangolódás időszakában felerősödnek* – a gyermekek érzelmi életét, akaratit és erkölcsi tulajdonságaikat erősítik, megalapozásukat

segítik. Az óvodai csoportoknak a közös óvodai hagyományokon túli saját szokásai, a szülőkkel megbeszélte, együtt kialakított tevékenységei, programjai, a református gyülekezetekkel való kapcsolat felkészítik a gyermekeket a későbbi tudatos közösségi életre.

Az együttműködést, a közösségi kapcsolatokat és érzelmeket erősítő élethelyzetekre nagy hangsúlyt fektetünk, és különböző módszereket alkalmazunk az óvodai és óvodán kívüli tevékenységeink során: csoportos játék, közös élményekre épülő közös tevékenységek, csoportos templomi szolgálatok.

Az óvodás korú gyermekek óvodai szocializációja, társas kapcsolata szempontjából tehát elsődleges és modellértékű az óvodánkban dolgozó felnőttek példája, verbális és nonverbális kommunikációs kultúrája.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel. A hátrányos helyzetű vagy különböző zavarokkal küzdő gyermekek másságának elfogadása, elfogadtatása, a különbözőségek elfogadása, az együttélés örömeinek kialakítása fontos terület a szociális érzékenységük fejlődése során.

A Debreceni Református Kollégium Óvodájának Alapító Okirata értelmében, sajátos nevelési igényű gyermeket nem láthatunk el. Amennyiben az óvodánkba járó gyermekről az óvodai élet során a Megyei Szakértői Bizottság határozata alapján a sajátos nevelési igény diagnosztizálható, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő intézményt jelöl ki számára a bizottság.

2.5.3. Szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Az óvodai pedagógiai tevékenységünk és nevelőmunkánk során folyamatosan figyelemmel kísérjük a ránk bízott gyermekek szociokulturális körülményeit. A családokkal való közvetlen és folyamatos kapcsolat láttatni engedi számunkra az esetleges nehézségeket, hátrányokat, az olyan környezeti ráhatásokat, ingereket, melyek nem segítik elő a gyermek

harmonikus személyiségfejlődését. Emberséggel, megértéssel és tapintattal fordulunk az érintett család felé.

Szociális hátrányok lehetséges okai:

- Halmazottan hátrányos helyzet
- Csonka család, több gyermekes család problémái (*munkanélküliség, szenvedélybetegség, függőség*)
- A család deviáns életvezetése
- Elhanyagolás, ingerszegény környezet / Túlgondoskodás, túl erős ingerkörnyezet.

Feladataink:

- A ránk bízott gyermek személyiségének teljes körű fejlesztése.
- A szociális jelzőrendszerek működtetése: védőnő, gyermekjóléti szolgálat, szociális segítő.
- Rendszeres fogadóórák, igény szerinti családlátogatás, tudatos odafigyelés a családra: kommunikációs csatornák működtetése, gyermeknevelési szokások megismerése, segítése.
- Az egyéni bánásmódok, gyermekre szabott pedagógiai módszerek, technikák kiválasztása és alkalmazása. Kreativitás fejlesztése, élmény pedagógia.
- A Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakembereivel való együttműködés, a komplex diagnózisra épülő személyiségfejlesztés.

A szociális hátrányok enyhítését óvodánkban az alábbi tevékenységek szolgálják:

- Egészségnevelési, szeretetteljes gondozási tevékenységek.
- A szülői közösség és a nevelőtestület segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi, szociális vagy anyagi jellegű (adomány gyűjtés).

2.5.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk, mely az egész óvodai nevelőtevékenységünket áthatja. Az anyanyelv megtanulása életünk első legnagyobb teljesítménye.

„Az anyanyelvet nem grammatikai módszerrel, hanem a beszélő szándékát kitapogatva alkotja, gyúrja, tanulja meg a kisgyerek. A közleményeket meleg és hideg érzelmi pólusokra elrendezendő, az elfogadó és elutasító beszédviselkedésre hangolódik rá. A megnevező,

metaforázó, mondat- és szövegalkotó képesség a "mintha mindig is tudtam volna" érzéséből szökken szárba.”⁵

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben különösen fontos a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítanunk. **A beszédhelyzet, a szavak mögötti szándék és a beszélő személye nagyon fontos. Az óvónő állandó beszédkapcsolatban van a gyermekekkel: meghallgat – beszél – mintát ad az utánzásra. A beszéd és viselkedés egyértelműsége az egyik legfontosabb követelmény.** Az anyanyelv mondataival a magyar nyelvközösség észjárását, kultúrájának alapelemeit is birtokba veszi a gyermek. **Az óvoda az eleven szóbeliség terepe, ahol a szeretetteljes bánásmódhoz a beszédes légkör is hozzátartozik.** A kommunikációs készség fejlesztésében fontosnak tartjuk a szóbeliségen kívüli, a mozgásos, testi kommunikációra épített verbalitást is.

Célunk tehát, hogy gazdag szókinccsel rendelkező, szívesen beszélő, jól kommunikáló és jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező gyermekeket neveljünk.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás - alkotóképesség -) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása. **Az értelmi nevelés a gyermek kíváncsiságára alapozott, tágan értelmezett**

---

⁵ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 25.o.

tanulás. Kitüntetett módja ebben az életkorban az utánzás, a felnőtt és a társ (nagyobb társ) mintájának követése spontán helyzetekben. Fontos alapja a felnőtt és a gyermek közötti szoros érzelmi kapcsolat. A gyermek a környezetével való minden kapcsolatteremtésével tanul.

Az értelmi nevelés feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (*érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás*) fejlesztése.

Nem cselekvésre kényszerítünk, hanem cselekvési alkalmakat hozunk létre. Tiszteletben tartjuk, ha valaki „csak” szemlélődik. Az érési folyamatot szolgálni, és nem erőltetni kívánjuk. Gyakori próbálkozási lehetőséggel, és sok ismétlési lehetőséggel, tapasztalatszerzési alkalmak megteremtésével tanítjuk a gyermekeket, alakítjuk gondolkodási sémáikat, ismereteik rendszerét, problémamegoldó gondolkodásukat. Figyelembe vesszük, hogy az óvodás kort a nem tudatos tanulástól a tudatos tanulás felé való haladás jellemzi.

3. Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink

Az egészségnevelés az óvoda megalapozó jellegű, immanens, minden nevelési mozzanatban jelenlevő feladata. Az egészség a testi, fizikai, a szellemi, pszichikus, és a társas-társadalmi, szociális jólét állapota. Az óvodai nevelési program általános nevelési feltételei közé az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek sorolandók:

- A lelki egészség: érzelmi biztonság nyújtása, értelmi fejlesztés. Optimális környezet biztosítása.
- A testi egészség: edzés és mozgás-fejlesztés, egészséges táplálkozás, gondozás, ápolás.
- A szociális kapcsolatok harmóniája.
- Egészségvédő szokások kialakítása.
- A gyermek természetes mozgáskedvének fenntartása, a mozgás megszerettetése. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az életkornak megfelelő helyes, napi életritmus kialakítása.

A gyermekek figyelmét felhívjuk biztonságuk, testi épségük megőrzése érdekében a balesetvédelem szempontjából fontos szabályokra, melyeket az óvodai csoportnaplóban rögzítünk.

Feladataink:

- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásrendszerének kialakítása a differenciált életritmus figyelembe vételével.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása (természetvédelem).
- Együttműködés az óvoda védőnőjével.

Az egészséges életmód kialakítását szolgáló tevékenységeink:

- séták, kirándulások
- gyümölcs-, és zöldségnapok
- mindennapos testnevelés
- mozgásfejlesztő eszközök egész napos használata bent és kint.
- a gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

Az értelmi nevelés feladatait az Alapprogram a kisgyermek ismereteinek fejlesztésében jelöli ki. A program értelemszerűen azt is tartalmazza, hogy a kisgyermeknek egyre több ismeretet kell megszereznie és rendszereznie szervezetének működéséről, az egészségvédelem alapkérdéseiről (*pl. kórokozó, fertőzés, betegség, táplálkozás, aktív mozgás és pihenés, az érzékszervek higiénéje és védelme stb.*). Az óvoda az egészségfejlesztő ismereteknek csupán egy részét közvetíti. A gyermek már előzetesen jelentős mennyiségű egészségvédő ismeretet hoz magával a családjából. Ezekhez az ismeretekhez kapcsolódnak azok az egészségvédő, egészségfejlesztő biológiai ismeretek, amelyeket a gyermek értelmi szintjéhez mérten az óvodában szerez meg, illetve rendszerez (*ilyen pl. a szívverés megfigyelése, a légzés szaporasága*).

Az egészségvédelmi ismeretközlés lehetősége kiterjed az óvodai tevékenységek mellett a szabadidő más lehetőségeire is, így a játéokra, a "kísérletezésekre", megfigyelésekre, a sétákra, kirándulásokra. Nagy segítségünk ebben a rendszeresen megrendezett Teddy-maci program, melynek keretében az óvodapedagógusok mellett orvostanhallgatók segítségével ismerkedhetnek gyermekeink a gyógyítással.

Óvodánkban a környezettudatos magatartás áthatja az egész óvodai nevelésünk rendszerét. Az értékek megőrzésére, a tapasztalatszerzésre, az ismeretek bővítésére változatos lehetőségeket biztosítunk. Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést intézményünkben különböző programok szolgálják, melyet munkaközösség tervez és szervez meg a nevelési év során, melyek a munkatervekben és beszámolókbán jól követhetők.

3.1. Kialakítandó és rögzítendő szokások

3.1.1. Egészséges táplálkozás

A növekedés és a fejlődés egyik legfontosabb előfeltétele az egészséges táplálkozás. Az egészséges táplálkozáshoz a gyermekeknek az 5 alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell naponta fogyasztani.

Az alapélelmiszerek csoportjai:

1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
2. zöldség, gyümölcs
3. hal, hús, tojás,
4. tej és tejtermék
5. olaj, margarin, vaj, zsír

A Debreceni Református Kollégium főzőkonyhája biztosítja számunkra a gyermekek napi háromszori étkeztetését (tízórai, ebéd, uzsonna), a szolgáltató szerződésben megfogalmazva vállalja és biztosítja az egészséges, változatos, jó alapanyagokból készült ételek a vonatkozó előírásoknak megfelelő biztosítását.

Minden étkezésnél, de kiemelten az ebédnél az óvónő elmondja, megnevezi az aznapi étlapon szereplő ételeket. Ezen kívül boltos, piacos és családjátékokban ismertetjük meg a gyermekekkel az alapélelmiszereket. Folyamatos tízóraiztatás esetén is szükség van az étkezések közötti két és fél, háromórás időközre, hogy a gyermek gyomra a következő étkezés időpontjáig kiürülhessen. Az ebédeltetés közösen kezdődik minden csoportban. Az étkeztetést biztosító szolgáltató és a szülők közreműködésével a gyermekek minden nap kapnak friss gyümölcsöt az óvodában. Megismertetjük a gyermekeket a zöldségek, gyümölcsök ízével, gyümölcsnapot tartunk, megismerkedünk évszakonként a zöldségekkel. Az óvoda udvarán található mini konyhakertünket is műveljük. Beszélgetünk a tejtermékek jelentőségéről, miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét. Megtanítjuk

a helyes fogápolást. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

3.1.2. Mozgás, mindennapos testmozgás

A sokoldalú mozgás egész óvodai életünket átszövi. Mozgásfejlesztő eszközeinket egész nap használhatják gyermekeink. Mindennapos testneveléssel és irányított udvari szabályjátékokkal egészítjük ki az egész napos szabad mozgást. Az Ovi-foci program valamennyi gyermeknek sokoldalú mozgáslehetőséget biztosít speciális eszközei révén.

Fontos számunkra, hogy a gyermekek természetes mozgáskedvének kellő teret és időt biztosítsunk. A gyermek egészséges életmódra neveléséhez elengedhetetlen a levegőn való tartózkodás, minden évszakban, minden nap kimegyünk az udvarra. Különösen érvényes ez a mozgásos játékokra és a szabad mozgásra. Az óvoda udvarán található játszó eszközök sokféle mozgásforma kipróbálását biztosítják a gyermekek számára: függeszkedés, mászás, csúszás, forgás, egyensúlyozó járás, labdajátékok, ügyességi játékok. A különböző talajfelületű udvar is az egészséges környezet részét képezi. Napirendben rögzítettük a levegőn való tartózkodás idejét, ekkor a gyermekek irányított, illetve spontán mozgástevékenységet végeznek. Gondot fordítunk a csoportszoba megfelelő szellőztetésére is, különös tekintettel a játék és a pihenés idejére is.

A mindennapi testnevelés tudatos, tervszerű alkalmazása elősegíti a gyermek testi képességeinek, mozgásának fejlődését, kedvező hatással van az idegrendszerre, a légző- és keringési szervekre, fokozza a gyermek jó közérzetét. A gyermekeknek minden nap lehetőséget biztosítunk 10-15 perces szervezett mozgásban való részvételre (*futó-ugró játékok, fogócskák, szabályjátékok, csapatjátékok*). Időpontját az óvónő szabadon választja meg a rugalmas napirend keretei között. Lehetőleg a szabad levegőn, az udvaron végezzük a játékos mozgást, ügyelve arra is, hogy a gyerekek öltözéke megfelelő legyen erre a célra.

Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a mindennapi testnevelés járuljon hozzá a mozgás megszerettetéséhez. Ehhez az szükséges, hogy az óvónő élénk, vidám hangulatot teremtsen és maga is örömet lelje a közös játékban.

3.1.3. Gondozás, alvás-pihenés, higiénés szokások, öltözködés

A gondozás az óvodai nevelésben nagyon fontos szerepet tölt be. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal: dajka, pedagógiai asszisztens.

A kisgyermek alapvető szükségleteinek kielégítését jelenti, hozzájárul egészségük megőrzéséhez, jó közérzetük kialakításához. Az alváshoz, pihenéshez megfelelő feltételeket biztosítunk: gyermekek számára megfelelő ágy/fektető biztosítása, nyugodt légkör, átszellőztetett csoportszoba, sötétítő függöny, redőny használata, felnőttek csendes beszéde, „alvóka” (puha plüss állat) használata. A higiénés szokások megalapozásához, a testápolási szerek rendeltetésszerű használatának elsajátításához szükség van az óvónő és a gyermek közötti bensőséges kapcsolatra. A tisztaságot, a rendet minden nap igényeljük, arra nagy gondot fordítunk. Figyelünk arra, hogy a gyermekek ruházata megfelelő legyen a különböző tevékenységek során. Az udvari levegőzésnél, a csoportszobában (váltó ruha, váltó cipő), a mindennapos testnevelés során (megfelelő lábbeli) és pihenéskor (pizsama).

Az alapvető higiénés szabályok kialakítására, betartására nagy gondot fordítunk:

- mosdó rendeltetésszerű használata: *WC használat, toalettpapír megfelelő használata.*
- kézmosás során folyóvízben történő kézmosás folyékony szappannal, jellel ellátott saját törölköző használata, körömkéfe használata
- jellel ellátott saját fésű, fogmosó felszerelés használata
- az orrfújás helyes technikájának megismertetése, alkalmazása
- a szülő ösztönzése tiszta, megfelelő méretű ruházat biztosítására
- váltóruha biztosítása, pizsama biztosítása
- a haj rendszeres gondozása, hosszú hajú kislányok hajának rendezettsége
- az óvodai textíliák rendszeres illetve szükség szerinti cseréje: ágyneműk, törölközők, asztalterítők
- fertőzések, *(szezonális fertőző betegségekre való felkészülés)* egyszerűbb rendellenességek megelőzése: fertőtlenítésre vonatkozó biztonságtechnikai szabályok betartása

- papírzsebkendő állandó biztosítása csoportszobában, öltözőben, udvaron
- az óvodában belázasodott, megbetegedett, gyomor és bélrendszeri tünetekkel rendelkező gyermek elkülönítése: orvosi szoba.

A lelki-egészségvédelem nagyon fontos feladatunk, hiszen a lelki eredetű problémák (*szorongás, félelem, stb.*) kihatnak a gyermek általános fizikai állapotára is.

Óvodánkban kiemelten figyelünk az alábbiakra:

- a megszégyenítés minden létező formáját elutasítjuk.
- megteremtjük a nyugalmat, csendet, az intimitást: alvásidőben, WC használatkor. Nem siettetjük a gyermeket alapvető tevékenységeiben.
- nem terheljük túl gyermekeinket, pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal teli légkör kialakítására törekszünk. Természetes számunkra, hogy minden gyermek hibázhat, és természetes számunkra, hogy mindenkinek van lehetősége a javításra, próbálkozásra.
- meghallgatjuk a problémákat
- biztosítjuk a rendszerességet, és e mellett a nagyfokú rugalmasságot
- igyekszünk felkelteni és fenntartani az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét, a próbálkozás örömeit. Ennek érdekében indokolt esetben IKT eszközöket is használunk.
- igyekszünk csökkenteni a konfliktusokat
- nem tűrjük el a gyermekek közötti megkülönböztetést, erőszakot

A gyermekek védelem és biztonság igényüket állandó jelenlétünkkel elégítjük ki. Nem vagyunk a középpontban, de mindig elérhetőek vagyunk. Az óvónő személyes jelenlétével képviseli a csoportos együttlét óvodánkra jellemző elemi szabályait:

- Hagyd játszani a másik kisgyermeket!
- Ha rombolósdit játszol, a magadét építsd és rontsd el!
- Megegyezés szerint néhány játékszer hazavihető, az otthoni behozható, de tulajdonosa vigyáz rá.
- Jobb a játék, ha a helyzetek kívánalmái szerint másoknak is átengeded, vagy együtt játszotok vele.
- Igyekezz örömet szerezni másoknak, ez neked is jó!
- Az óvó néni tudta nélkül ne hagyd el a játszó helyet!

- Mesemondáskor, alváshoz készülődve, vagy ha imádkozunk, légy csendben!⁶

3.1.4. Szociális kapcsolatok erősítése

Az óvodai gyermekközösségben elérhető legfőbb eredmény, hogy a gyermekek jól érezzék magukat. Ennek elengedhetetlen feltétele a jó, együttműködő közösségi légkör kialakítása. Törekszünk elérni, hogy a gyermekek a csoportban figyeljenek egymásra, segítsék egymást, érdeklődés alakuljon ki bennük társaik iránt. Huzamosabb hiányzás esetén a gyermekcsoport tagjai jelzik a távollévő gyermek felé, hogy hiányzik és gondolnak rá. Imádságos szívvel, számon tartó szeretettel hordozzák egymást.

A gyermekek közötti kapcsolatokat, viszonyrendszereket életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságaik nagymértékben befolyásolják. A közösen átélt napi élmények egymásutánisága közösséggé formálja a gyermekcsoportot. Létre hozza azt az érzést, hogy fontosak vagyunk egymásnak. Megszületik a gyermekben a *szerelem engem* mindent átható érzése. Tudatosan alkalmazzuk a közösségfejlesztés változatos módszereit, a játék és más élmény gazdag tevékenységünk, programunk során. A csoportos beszélgetések rendszeres napi alkalmi ránevelik a gyermeket arra is, hogy hogyan kell meghallgatni a másikat. Alakítja, formálja a helyes beszédkulturát, a helyes nyelvi kifejezőkészséget.

Óvodában a gyermek társas kapcsolatai nagyfokú fejlődésen mennek keresztül, az *együttléte*t az *együttmozgás*, majd az *összedolgozás* és az *együttműködés* váltja fel, így jutva egyik fejlődési szintről a másikra. A társkapcsolatok fejlődésének természetes velejárója a konfliktus jelenléte. Igyekszünk a konfliktusok okait felismerni és helyesen értelmezni. Törekszünk és ösztönözzük a gyermekeinket a konfliktusok kompromisszumos megoldására. A gyerekek közötti kapcsolatok alakulását figyelemmel kísérjük, nem erőltetjük, de a perifériára szorult gyermekeket különös gonddal próbáljuk bevonni a csoport életébe. Minden gyermeknél szeretnénk elérni a „*jó nekünk itt lenni*”- érzés megélését.

---

⁶ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 14.o.

4. Pedagógiai programunk tartalma

4.1. Programunk hitvallása

A református nevelés a Biblia tekintélyén alapul és ez a zsinórmérték ki kell, hogy hasson egy református intézmény ethoszára, egész légkörére. A református alapértékeket szem előtt tartó intézmény magasra értékeli a nagykorú, felnőtt, önálló és öntudatos személyiséget. Az ilyen habitussal munkálkodó ember nem relativizálja a hitbeli- szellemi-erkölcsi értékeket, hanem akár áldozatra is kész azok megéléséért. A református szemléletmódban fontos helye van a teljesség igényű életszemléletnek, amely segít nem egyoldalúan nézni a világot, a történéseket, az embert, hanem az élet komplexitásában látni. Ezért kibírhatóan fér meg egymás mellett öröm és bánat, jó és rossz, gazdagság és szegénység, azaz a legellentétebb élethelyzetekben is tud tájékozódni.

A református intézmények fontos öröksége az önkorlátozó minőségelv. A szűkös időkben is a belső életminőségre törekszik. Nem idegen tőle az önként vállalt lemondás sem. Az igazán református intézmény szellemiségétől távol áll a túlhajtott felekezetieskedés. Ökumenikus szellemű és túllát saját berkein, sőt megéli nemzeti elkötelezettségét is, hogy hasznossá váljon léte a környezete számára.

A fentiek miatt fogalmazódott meg a Debreceni Református Kollégium jelmondata, amelyben össze is foglalhatjuk hitvallásunkat:

Orando et laborando! – Imádkozva és dolgozva!

4.2. Specialitásaink

Református óvodánk munkatársi közössége vállalkozik a hét éven aluli gyermekek szeretetteljes gondozására, civilizálására és kulturálására, az elsődleges és másodlagos intelligenciabázis életre szóló alapjainak lerakására. A családdal együttműködve, megerősítve, esetenként pótolva azokat az elemi szokásokat, amelyeket a család életrendje alakít (*alakítana*) ki a kisgyermekben.⁷

---

⁷ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 9.o.

Szándékunk, hogy óvodánk vonzó otthona legyen a benne megvalósuló keresztyén életnek. Küldetésünk, hogy a gyermeki személyiség megismerésére, megértésére törekedve Istentől ránk bízott ajándékként vezessük, neveljük óvodás gyermekeinket.

Valljuk, hogy a szeretet verbális úton nem tanítható. Idejárom gyermekeinknek minél több tapasztalási, megélési lehetőséget szeretnénk adni, mert meggyőződésünk, hogy biztonságérzet, és szeretet kapcsolat nélkül nem létezik nevelés.

A református óvoda áldásközvetítő hely, ez nem csupán néhány cselekedetében, tevékenységében, vagy nevelési eljárásában tükröződik, hanem teljességében egész szellemiségében megmutatkozik. Munkálkodásunk során Isten iránti tiszteletünk és szeretetünk a gyermekkor fontosságának felismerésében, a gyermeki személyiség tiszteletben tartásában, gyermekeink személyes elfogadásában nyilvánul meg. Valamennyien valljuk, hogy a gyermek Isten ajándéka, s a gyermekkor Isten rendelése. Ahogyan Nagy László írja: „Az egész emberi élet szempontjából minden életkornak megvan a maga fontos, egyedülálló, teljes szerepe, feladata. Szigorúan tilos és kártékony bármelyiket is feláldozni a következő érdekében”.

Ismerve az óvodás korú gyermek fejlődés-lélektani sajátosságait valljuk, hogy az elfogadó szeretetteljes légkör megteremtésével, amelyben a gyermekek átélhetik és megérezhetik az elfogadottság és figyelem teljes törődés élményét, Isten szeretetéről teszünk bizonyosságot. A látható, átélhető tapasztalatok alakítják képzeletüket a gondviselő Istenről, ez válik formálódó hitük alapélményévé.

4.2.1. Keresztyén szellemű nevelés

„Engedjétek, és ne akadályozzátok, hogy hozzám jöjjenek a kisgyermek, mert ilyeneké a mennyek országa” (Mt. 19,14)

Bibliai történetmondás óvodánkban

A gyermek első találkozása Istennel, a szüleivel való kapcsolatában gyökerezik. Óvodás korban még nem tud képet kialakítani Istenről, teljességében nem értheti meg a bibliai történeteket sem, de erős kötődésben él édesanyjával, alapvető biztonság igényének megadójával.

Ez az időszak fontos hitbéli fejlődésére nézve, hiszen, hogy valami képet alkothasson Istenről, hogy tisztelje, szeresse, ahhoz előzetesen ezeket az érzelmeket szüleivel kapcsolatban kell, hogy átélje.

A katechézis sikere emberileg sokban múlik azon, hogy az hogyan kezdődik. Nem a bibliai történet mondás adja meg csupán a keresztyén szellemű nevelés lényegét, legalább olyan fontos, a személyes érintettség, az Istennel való kapcsolat szintje. Ezen a téren a hitelességet az óvónő személyes meggyőződésének kisugárzása adja, amelyet nem pótol a bibliai eseménysor csak szó szerinti visszaadása.

Két dolog meghatározó: a gyermekek életkora és a keresztyén ünnepkörök. Az óvodában a 3-7 éves korú gyermekek életkori sajátosságai behatárolják a lehetőségeinket. Elfogadjuk, hogy a biblia nyelve nem a gyermek nyelve. Azokat a történeteket részesítjük előnyben, amelyek a korosztály adottságainak megfelelően Isten oltalmazásáról, szeretetéről, gondoskodásáról szólnak. Ez a szemlélet határozza meg az elmondásra ajánlott bibliai történeteket. A keresztyén ünnepek történetei keretet adnak együttléteinknek.

A bibliai történetmondás, a csendes percek, áhítatok alkalmain az Isten dolgairól hallunk és arról beszélgetünk. A történetmondás a szóbeliségben hat. Meghatározó a beszélgetés körülménye, az a közeg, amiben elcsendesedünk, amiben Istenre figyelünk. **Varázsa van az Istenre figyelés csendes perceinek, érezzük ilyenkor ennek a titokzatosságát és a mégis közellévőségét.** Természetes, egyszerű együttléteink mentesek minden kényszertől, praktikától, káprázattól.

A megszokott liturgia, a rendszeresen használt szimbólumok állandóságot, biztonságot közvetítenek a gyermekek felé. Egyben magukban hordozzák az üzenetet: most az Isten dolgairól fogunk hallani.

Összekulcsoljuk a kezünket, meghajtjuk a fejünket, hogy amíg imádkozunk, ne terelje el semmi a figyelmünket. A gyermek imádság egy-két mondat. Annak megéreztetése, hogy az Isten megszólítható. Beszélhetek hozzá, mert meghallgat.

Célunk a helyes Istenkép kialakulásának segítése, megéreztetni a gyermekekkel az Isten szeretetének jó ízét, ezért hangsúlyozni kell a szeretetet, rámutatni a bizalomra, hogy növeljük a gyermekben az ős bizalom csíráját.

Keresztyén szellemű nevelésünknek fontos pillére a bibliai történetekkel való ismerkedés, melynek életkorhoz igazodó formáját, tartalmát óvónőink keresik. Jó úton haladunk az életkor specifikus adottságaihoz igazodó elvek és gyakorlat kimunkálásában.

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények az óvodáskor végére

- A tanult imádságokat önállóan tudják. Az imádság mondás életük természetes részévé válnak.
- Várják a bibliai történetmondás alkalmát.
- Segítenek a történetmondás és a történet hallgatás körülményeinek a megteremtésében.
- Az ismert történetek közül szívesen bábozzanak, dramatizálnak, ábrázolnak számukra kedves jeleneteket.
- Ismerjenek a keresztyén ünnepekhez kapcsolódó verseket, énekeket.

4.2.1.1. Elvárás munkatársainkkal szemben

Olyan etikai és szakmai elvárás a kíváncsi óvodapedagógusainktól, melyet a fenntartó egyházi testületek törvényei, szabályrendeletei, nevelőkre vonatkozó etikai kódexe is megkövetel:

„MRE 2005. évi II. tv. VII. 53.§- a alapján:” a pedagógus hivatásának gyakorlása közben és magánéletében egyházához és hazájához való hűségével, feddhetetlen életmódjával, vallásának gyakorlásával mutasson példát.” – MRE Kt VII. 48.§ alapján: „Az intézmény minden

alkalmazottjának tekintet nélkül arra, hogy milyen vallású és milyen munkakörben dolgozik, figyelembe kell vennie, hogy református keresztyén közösség munkatársa, és köteles megjelenésével, megnyilatkozásaival, valamint életvitelével segíteni az ifjúság evangéliumi hit és erkölcs szerinti nevelését.”

A református intézmények számára készült „Etikai kódex” ismerete és betartása, a keresztyén életvitel folytatása, kötelezettségeink közé tartozik, nevelőtestületre, vezetőre és vezetettekre egyaránt vonatkozik. Megkívánjuk, hogy mindez – a gyermekek számára elsődlegesen érthető – nonverbális csatornákon is megnyilvánuljon. Elfogadó, problémamegoldó, pozitív, segítőkész, szeretetteljes, de nem elvtelenül engedékeny attitűd az elvárásunk.

A gyermek és egymás tisztelete jellemezze kapcsolatainkat. Úgy teszem a dolgom mások javára, hogy csendben igyekszem a helyeset cselekedni. Az óvodapedagógus legyen nyitott minden értékre, szakmai érdeklődését tartsa ébren. Az intézmény vezetőségének lehetőséget kell teremtenie a dolgozók lelki épülésére (*bibliaórák, áhítatok, istentiszteleti alkalmak*), szakmai fejlődésre (*továbbképzések, konferenciák*).

4.2.1.2. Elvárás a szülőkkal szemben

A református név aranyfedezetét a hitben élő családok adják. Az óvoda igazi keresztyén szellemissége a szülők támogatása nélkül nem valósulhat meg. Elvárjuk, hogy a szülők elfogadják, tiszteljék az óvoda református jellegét, értékrendszerét, nevelési elveit, becsüljék az intézményben dolgozók munkáját. Ennek érdekében lehetőséget biztosítunk arra, hogy az óvoda pedagógiai programját, feladatait megismerjék.

4.2.2. Óvodai életünk megszervezésének sajátosságai

- Vegyes életkorú csoportok szervezésére törekszünk.
- Folyamatos, rugalmas napirend szerint éljük mindennapjainkat, de igényeljük a napi egyszeri különböző tartalmú együttlétet.
- A megszokott óvodai időbeosztásnál *lassúbb* tempót követünk.
- Műveltségi tartalmak átadásában a „*keveset –lassan – jót - gyakran ismételve*” elvet valljuk.

- Az Istennel való beszélgetés lehetőségét rejtik az imádságok. Az étezés előtti és utáni, elalvás előtti rövid, kötött imádságok mondásának szokása munkálja az Istennel való kapcsolatot.
- A gyermeki szükségleteket rangsoroljuk (*Masslow –féle piramis*).
- Fontos a védelem és biztonságigény kielégítése, a felnőtt állandó, de tapintatos jelenlétével. Az óvodapedagógus személye garancia a társas együttlét elemi szabályainak megvalósulására. „Ő egyengeti, ő tartja össze a társas kapcsolatokat, ő osztja be az időt, a tartalom és forma összehangolásával ő alakítja ki a "mi tudatot".⁸
- A nevelési folyamat ritmusát az évszakok, a keresztyén és egyéb ünnepek, jeles napok váltakozása adja meg.

4.3. Óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus feladatai

4.3.1. Játék

A játék szükséglet és létforma a kisgyermek életében. Sokrétű és összetett viselkedést, életmódot, elsődleges életkategóriát értünk alatta. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad folyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. Így a személyiséget nem statikusan, hanem mindig önmagához viszonyított fejlődésében szemléljük.

A játék valamennyi tevékenységformát magába foglalhatja, ami ebben az életkorban érdekes lehet. A dalok, versek, mondókák, rajzok, kézimunkák segíthetik a játék érzelmi, képzeleti átélését. Általuk a felnőtt saját „tudásanyagával” gazdagíthatja a játékot, építheti a gyermeki műveltséget is – a szabad játék elsődlegességének tiszteletben tartásával.

---

⁸ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 31.o.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte lehetővé teszi a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A csoportszoba tárgyai, berendezése, a játékszerek a belső indítékokból létrejövő játék külső feltételei. A belső tér kialakításakor az esztétikai szempontok mellett figyelembe vesszük, hogy a bútorok, berendezési tárgyak könnyen mozgathatóak legyenek, teret adva a gyermek játékában megnyilvánuló fantáziájának, kreativitásának.

A csoportszobát kuckósan rendezzük be, mert gyermekeinknek körül kerített kis világra, védettségre, meghittsége van szükségük. Egyszerű, áttekinthető és elkülönülésre alkalmas belső teret alakítunk ki, melyet kis paravánok, polcok, alacsony bútorok tagolnak. Jó minőségű, főként természetes anyagú, esztétikus, a gyermeki képzelet szabad áramlását ösztönző anyagokat, játékszereket biztosítunk. Minden évszakban sokat játszunk az udvaron, adottságait kihasználva itt is megteremtjük a szabad játék lehetőségét.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és az igény szerint együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.

Az óvónők személyes példája, hiteles, őszinte viselkedése minta, ösztönző hatású a kisgyermek játéktevékenységére. Tud a rugalmas időbeosztással élni, követve vezeti a csoport szabad játékát. Tapintatos szemlélője a játéknak. A gyermekek szabad játékához és különböző tevékenységeihez nyugodt kommunikációs teret, ehhez kedvező feltételeket alakít ki. Leleményes kíváncsiságot keltő tevékenységével, egyszerű, tiszta, könnyen utánozható minták nyújtásával vezeti rá az óvodásokat a folyamatosan bővülő játék motívum készletének összerakására, variálására. Ő maga is állandóan tanulgatja a gyerekektől, hogyan lehet a laza, furcsa és bizarr képzettársításokból csoportos körülmények között játékot csinálni.

A folyamatos napirend lehetőséget teremt az elmélyült, kitartó, élményt adó, kreatív játéokra. A játék motivációja alapvetően belső, olyan készletés, amit kívülről irányítani, vezetni,

szabályozni nem lehet. Tartalmát tekintve megjelennek benne egyéni és közösen átélt élmények, kezdeményezheti a gyermek vagy az együttjátszó felnőtt is. A közösségben zajló játék tulajdonképpen kapcsolatfelvétel- és fenntartás. A gyermek a játékba, mint formai keretbe viszi bele - kifejezetten vagy rejtetten- belső történéseit, érzelmeit, vágyait.

Óvodánkban kiemelt a szabadjáték túlsúlyának érvényesülése. A játék kiemelt jelentősége óvodánk napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik. Elméleti tudásunk alapján tiszteletben tartjuk a különböző játékfajták létjogosultságát. A valóságban a gyakorló játék, a konstruáló játék, a szerep- és szabályjáték, a játékon belül fokozatosan összerendeződnek. Nem választhatók szét egymástól, a játék folyamata, módja teljes egész. Pedagógiailag egyaránt értékesnek tartjuk a magányos, páros, kisebb vagy nagyobb csoportokban zajló játékokat.

Az óvodáskor igazi játéka a szimbolikus játék, amely a rajzzal és a spontán mozgással együtt az óvodás gyermek legfőbb önkifejezési módja. Megértéséhez elengedhetetlen az óvónő szimbólumértő képessége. A mozgásos-, énekes-, építő-, konstruáló-, dráma- és szabályjátékok, a dramatizálás és a bábozás ezeket kiegészítve, színesítve alkotják a játék egészét.

Nevelőközösségünk egybehangzóan vallja, és egyben eredményességi mutatóként szolgál számunkra a játék tekintetében:

- Valljuk, hogy a játék szabad cselekvések sorozata. Szabad akaratból, azaz külső kényszerítő körülmények nélkül jöhet csak létre, egybefüggő időt kell biztosítani a gyermekek számára ehhez.
- *A játéknak sajátos, gyermeki rendje van. Látszatrendje ellentétben áll a vas-világ rendjével. Ebben a rendben harmónia és szabadság van, mindennek oka és helye van, akkor is, ha a felszínen a felnőtt számára mindez rendetlenségnek látszik. Jó rendetlenség ez, amelyben a tárgyak úgy kapnak helyet, hogy kézhez állnak, mindig elérhetőek, bármikor áttelekesíthetők a játék kívánalmai szerint.⁹*
- A két hetes ciklusok tervezésénél játéktartalmakban gondolkodunk.

---

⁹ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 19.o.

- Fontos számunkra a tervező munkánk során és a megvalósítási fázisban is a komplexitás.
- Számunkra a játék nem produktív, nem az eredmény, a teljesítmény, a végtermék fontos, hanem maga a játék folyamata.
- Szeretünk természetes anyagokkal dolgozni, játékeszközöket készíteni egyénileg és csoportosan is.
- Szeretjük az „itt és most” helyzeteket, a spontán megszülető ötleteket.
- Fontos nekünk, hogy a sokféle játékkellék a gyermekek rendelkezésére álljon, bármikor hozzáférhető legyen.
- A játékidő végén közösen tesszük a játékokat a helyükre a gyermekekkel és ebben a dajka néni is segítségünkre van.

4.3.2. Verselés, mesélés

„A mese: az anyanyelv zenéje, észjárása a játékkal együtt a kicsinyek "tanuló iskolája".”¹⁰

A mese szimbolikus nyelve, formája miatt az óvodás korú gyermekhez - a játék mellett legjobban illő műfaj. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

Mesehallgatáskor a gyermek egyértelműen befogadó, odahallgató, amivel, sokkal mélyebbre hatol a nyelv birtoklásának, használatának lényegébe, mint amikor ő maga beszél. Ilyenkor a belső képsor csakis a szó segítségével elevenedik meg, a felnőtt képzeletet és érzelmeket megmozdító beszéde nyomán. Ennek a közlésformának a ritmusa, képi ereje, folyamatossága, hangulata fogva tartja a hét éven aluli gyerekek figyelmét, mert ebből teljességgel hiányzik a közvetlen oktató szándék. A mese: a valóság és a vágyak közötti szivárványhíd, amelyet az élőbeszéd fordulataiból építünk fel. Ezen könnyen közlekedik a gyermeki gondolkodás és a

---

¹⁰ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 27.o.

képzelet. Örömforrás és társas élmény, amely a játékhoz hasonlóan nagy belső energiákat mozgósít.

Éppúgy, mint a játék, nem az egyik óvodai foglalkoztatási lehetőség, hanem az egyetlen szóbeli közlésforma, amelynek segítségével a gyerekekkel szót válthatunk arról, ami a pillanatnyi, kézzelfogható benyomásokon túl a legjobban foglalkoztatja saját személyét és a világegészt illetően.¹¹

A mese kiválóan alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. A mesehallgatás során, a belső kép teremtés révén a gyermek tudattalan szorongásait, feszültségeit képes feldolgozni a mese cselekményének átélésével. Az agy tudásként raktározza el a mesében kódolt szimbólumokat, melyekhez egész életünkön át, mint magától értetődő tudáshoz lehet fordulni. Jelentősége túlmutat a gyermekkoron, krízishelyzetekben valódi lelki erőként, támaszként jelenik meg. Népünk bölcsességét kikristályosodott formában hordozó népmeséink szemléletes magyarázatot adnak a világ egészéről, s az emberi természetről. Ápolják a transzcendenshez vezető utat, hiszen az átélés szintjén a mese és a hit közös lényege az, hogy mindkettő kísérlet önmagunk elhelyezésére a világmindenségben.

Ezért elsősorban a népmesék gazdag kincsestárából válogatunk, minden nap mesélünk óvodásainknak. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett, intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. Az óvónők igényes válogatásai alapján a népmesei, népköltészeti alapot kiegészítik a klasszikus és modern írók, költők irodalmi alkotásai.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés

---

¹¹ Uo. 25.o.

egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Párban, kisebb csoportokban, közösen a játékörm kedvéért, spontán ismételtetéssel a felnőttet vagy egymást utánózva mondogatjuk ezeket. A vers játék, az érdekesen, szépen hangzó szavakkal. Ezen ritmusokkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi-érzelmi élményt nyújtanak. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények óvodáskor végére

(az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva)

- A gyermekek várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesehallgatás hangulatának megteremtésében. Képesek ráhangolódni, és figyelmesen, csendben végighallgatni a mesét.
- Maguk is kísérleteznek mesemondással, rímfaragással.
- A versek ritmikáját mozgással is kísérik.
- Rajzaikat és kézműves tevékenységeiket is ösztönzik irodalmi élményeik.

4. 3.3. Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc

Az énekes népi gyermekjátékok sokaságával alapozzuk meg a zenei anyanyelvet. A kisgyermek hallása, ritmusérzéke a rendszeres, mindennapos játék és éneklés hatására spontán fejlődik. Óvodánkban figyelünk arra, hogy a legértékesebbet nyújtsuk gyermekeink számára. **Tudatosan törekszünk arra, hogy csak az igényesen megválogatott, ünnepeink, mindennapjaink zenei anyagát “tisztá forrásból”, az életkor számára feldolgozható egyházzenei anyagból, és értékes, klasszikus forrásból merítsük.** Óvónőink szívesen használják megszerzett hangszeres tudásukat. Mindennél fontosabb azonban, hogy amikor csak lehet, énekeljen az óvónő és énekeljenek a gyerekek is.

A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Lényeges, hogy a felnőtt ebben is biztos támasz legyen. Az az énekes népi játék jó, amelynek egyszerű a szabálya. Így a zenére és a játéokra

figyelhetnek a gyerekek. Az éneklés a csoportos játékok egyik lehetősége, de egyéb játékhelyzetből is következhet.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (*éneklési készség, zenei hallásfejlesztés, ritmus érzék fejlesztés, zenei formaérzék fejlesztése, zenei alkotó készség*) és zenei kreativitásának alakításában. A hallás- és ritmusérezék-fejlesztő mozzanatokot a játékdalok magukban hordozzák. A zenei megformálásban az óvónő tudatos, de a gyerekek számára nem csinálunk belőle külön feladatokat. Az élő zene, az éneklés természetesen ösztönöz a tiszta, csengő hangképzésre.

A dalok válogatásának szempontjai: a gyerekek által tisztán kiénekelhető hangterjedelem, az aktuális érzelmi állapot, a játékszabályok áttekinthetősége, a térformák és a mozgásanyag változatossága. Szem előtt tartandók az Ádám Jenő által kidolgozott módszertani alapelvek és a kodályi figyelmeztetés: “Anyanyelve csak egy lehet az embernek, zeneileg is.”¹²

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik az óvónői minta spontán utánzásával.

Fontos, hogy a református óvodánk keresztyén szellemisége a zenei nevelésen keresztül is áthassa az egész napot. A keresztyén ember számára az egyházi ének egyúttal olyan imádság, amely Istent magasztalja. Egy adott tevékenységi formához hozzákapcsolhatunk egy-egy éneket és kihasználhatjuk azok rendszeres visszatéréséből adódó lehetőségeket.

Ilyen gyakorlat nálunk pl.:

- áhítatra hívó és áhítatból kivezető ének
- imádság előtti és utáni ének
- étkezés előtti és utáni ének
- elalvás előtti ének
- név, - vagy születésnap megünneplése áldást kívánó énekkel

---

¹² Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 23.o.

Az óvónő énekelgetése a napi tevékenységekhez kapcsolódva színesíti, gazdagítja azokat. A zenehallgatási célú éneklés viszont a meséhez hasonlóan csendet kíván – alkalma lehet az összeülés vagy a pihenés -, hogy hangulatot teremthessen, érzelmeket kelthessen. Anyagát elsődlegesen a magyar népdalkincsből merítjük. Gépi zenét csak ritkán használunk – feltétele, hogy igényes, művészi értékű legyen. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények az óvodáskor végére
(az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva)

- Énekes népi játékokat kezdeményeznek, szeretnek énekelni.
- Tiszán énekeljenek egyedül az egyvonalas c és a kétvonalas c magasságok között, tudjanak dallammotívumokat visszaénekelni.
- Legyen koordinált a mozgásuk önmagukhoz és a csoporttársaikhoz képest.
- Felismerik a magas–mély, halk-hangos éneklés közötti különbséget. Képesek zenei fogalom párokat a dinamikai különbségekkel együtt felismerni.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is.
- Az egyszerű játékos, táncos mozgásokat motívumnyi ismétlődő szakaszokkal szépen megformálják (*dobbantás, kopogás, párválasztás, kifordulás stb.*).
- Egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végeznek.

4.3.4. Mozgás

A szabad mozgás a gyermekek alapvető igénye. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. **Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza.** Ezt az

időszakot sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal segítjük elő. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez. Az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján lehetőséget biztosítunk a gyermekek egyéni szükségleteinek és képességeinek figyelembe vételével.

Az ugrás, ugrándozás, futás, járás, bújás, egyensúlyozás, a labdával való ügyeskedés, az állatok, mesealakok mozdulatainak utánzása, egy sor olyan hagyományos népi és testnevelési játék nélkülözhetetlen eleme, ami a legtermészetesebb mozgásbiztonság-erősítő, önként és örömmel végzett gyakorlása.

A gyermek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, - az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást - kiegészítik az irányított mozgástevékenységek. Ezek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére, mint pl.- pozitív énkép -önkontroll - érzelemszabályozás - szabálykövető társas viselkedés - együttműködés- kommunikáció- problémamegoldó gondolkodás.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. E mellett fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A mozgás öröm, a gyermek szervezetének szüksége, fejlődésének mozgatója, játék és jelzés testi-lelki állapotáról. A modern életkörülmények következtében elvesztett mozgáslehetőségeket óvodánkban megpróbáljuk tudatosan visszaadni. A szabad mozgás legfőbb terepe az udvar, hiszen a szabad levegőn végzett mozgás még hatékonyabb.

Ha az időjárás engedi, sokat tartózkodunk a szabadban és ott játszunk, mozgunk, tornázunk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására. Az irányított mozgásos játékok mindig kiemelt lehetőségei a testi nevelésnek, amelyre szervezett formában heti egy alkalommal kerül sor. A 2010/11-es nevelési évtől

óvodánknak lehetősége nyílt bekapcsolódni az MLSZ által támogatott *Ovi-foci* Programba. A bekapcsolódáshoz és az elinduláshoz adottak voltak a személyi és tárgyi feltételek. Minden évben megrendezésre kerül több Ovi-foci fesztivál, ill. focitorna, amire nagy örömmel készülünk fel.

Az egyéni képességek kibontakoztatásának legjobb útja a mozgásélmény sokirányú megtapasztalása a fokozatosság elvének betartása mellett. Ezért a legjobb játék a kipróbált, megtalált, utánzott mozgások, mozdulatok más-más formában történő variálása. Kicsiknek, nagyoknak egyaránt szabad az inger gazdag környezetünk veszélytelen tárgyait szabad mozgásra használni. A testnevelési eszközök, játékszerek, a nap bármely időszakában történő kreatív bekapcsolása, gazdagítja mozgáskínálatunkat és ébren tartja a gyermekek fantáziáját.

Pszichológiai tanulmányinkból tudjuk, hogy nagyon fontosak az egyensúlyozás gyakorlatai az értelmi képességek alakulásában, ezért ezek spontán gyakorlására lehetőséget biztosítunk. A mozgásfejlődés szakaszai megmutatkoznak a mozgásvégrehajtás minőségében, pontosságában, a mozgáskombinációkban és a teljesítményben. Az "Óvodai nevelés játékkal, mesével" program módszertani kötetében részletesen megtalálható az ajánlott testnevelési eszközök és játékok ötlettára és sorrendje.

Az óvoda udvarát nem osztjuk csoportokhoz kötődő részekre, így a gyermekek szabadon használhatják a viszonylag nagy területet. Fontos feltétele ennek, hogy minden felnőtt minden gyermekre ügyel.

A szervezett mozgások alapelvei:

- Az életkornak és nemnek megfelelő terhelés, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vétele.
- A szervezeti keretek, foglalkoztatási formák a sokoldalú tapasztalatszerzést segítsék elő.
- A gimnasztikai gyakorlatokhoz előszeretettel használunk kézi szert.
- A foglalkozások a természetes mozgások (*járás, futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás, szökdelés, ugrás, dobás*) különféle változataival való ismerkedésre, azok gyakorlására épüljenek.
- Játékos hangulatot, oldott légkört biztosítunk.

Egyszer egy héten, az óvónő által tervszerűen felépített irányított mozgásra kerül sor. Ezek az alkalmak a közös együtt-mozgás élményén túl lehetővé teszik a gyermekek számára, hogy saját képességeiket, „tudásukat” társaikhoz viszonyíthassák, felmérhessék.

A mindennapos spontán vagy szervezett mozgás tartalmi: játékos utánzó gyakorlatok, fogó- és futójátékok, ugró-, szökdelő játékok, eszközös játékok.

A heti egy alkalommal szervezett, 30 – 40 perces játékos, irányított mozgás egész évre szóló terve az óvodai ötlettárban található. A terv egyfajta keret; sorrendje felcserélhető, módosítható a csoport összetételének, időjárásnak, egyéb körülményeknek megfelelően.

Fontosnak tartjuk még az alábbi módszertani elveket:

- A gyakorlatok egymásutániségében ügyelünk a fokozatosságra.
- Szervezéssel, túl sok magyarázkodással nem töltjük az időt; nem várakoztatunk feleslegesen.
- A kisebbeket nem unszoljuk, hagyjuk, hogy önként kapcsolódjanak be.
- Az irányítás mellett teret adunk a gyermekek egyéni ötleteinek is (*mozgásminta, mozgáskreativitás*).

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények óvodáskor végére

(az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva)

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, harmonikusabbá, ügyesebbé válik.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásukban kitartóak.
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és képesek a szabályok betartására.

4.3.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, **hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. **Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a**

tehetségek bátorítására (*ovi-galéria kiállításai, gyülekezeti alkalmakon való megjelenítés, rajzpályázatokon való részvétel*).

Az egész nap folyamán teret, helyet, eszközt biztosítunk arra, hogy gyermekeinknek lehetőségük legyen festeni, gyurmázni, rajzolni, vagdosni, hajtogatni, barkácsolni. Maga a tevékenység – *s ennek öröme* – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességhez igazodva, segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

A csoportszobákban ezekre a tevékenységekre elkülönített helyet alakítottunk ki, az eszközök állandóan elérhetők, elkérhetők, néhány kezelési szabály betartása mellett önállóan elvehetők. Szívesen ismertetjük meg a gyermekeinket a népi kismesterségek óvodában jól alkalmazható elemeivel. A hagyományos eszközök és technikák mellett újszerű, természetes alapanyagokból készült rajzeszközöket is próbálgatunk.

Az óvónő feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különféle anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. A technikákat, az anyagokkal, eszközökkel való bánásmódot meg kell mutatni. Nem korlátozzuk az ötleteiket, szabad utat engedve kreativitásuknak, abban segítünk, hogy hogyan és miből, mivel lehet valamit készíteni.

Az elkészítés folyamata is játék, s az elkészült tárgy, kép, kézimunka játékszer lesz – lehet valamelyik ügyességi vagy szimbolikus játékban. Az eredményt nem minősítjük. Az elkészített munka érték. Szívesen díszítjük vele a csoportszobát, valamint az öltözői falitáblát, hogy a szülők is gyönyörködhessenek benne.

Mindenféle eszközzel szívesen dolgozunk, krétával, festékkel, agyaggal, papírral, fonallal, gyapjúval, terménnyel, fával, kővel, homokkal, vízzel játszunk. Ábrázolni, kézimunkázni játékidőben, gyermeki, óvónői kezdeményezésre szoktunk.

Elsődleges feladatunk a feltételrendszer biztosítása:

- Jó minőségű eszközök, anyagok sokszínű kínálata (többirányú tapasztalatszerzés), amelyből a gyermek választhat.
- Az eszközök mindig elérhetőek, hozzáférhetőek legyenek.
- Az óvónő a technikát, az anyagokkal, eszközökkel való bánásmódot mutassa meg.
- Az eltérő formai környezet biztosításával segítsük a gyermek fantáziájának szabad kibontakozását, formavilágának gazdagodását.

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények óvodáskor végére

(az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva)

- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére, a főbb formai jellemzők megnevezésére.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire tudják hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat. Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzéseivel.
- Önállóan tudják alkalmazni a megismert technikákat egyszerű játékok, kellékek készítésénél.
- Kialakul a biztos ceruzafogás.

4.3.6. Külső világ tevékeny megismerése

Matematikai fogalmak, játékok, tér, forma, mennyiség,

Környezet, évszakok, élmények, változások, élőlények, tevékenységek

Az óvodás korú gyermek aktivitása és érdeklődése során különféle tapasztalatokat szerez szűkebb és tágabb *természeti – emberi - tárgyi* környezetének formáiról, mennyiségeiről, téri viszonyairól. Megismeri környezetét, és eközben számára fontos tapasztalatok birtokába jut. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi

alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A környezet megismerése révén sokoldalú matematikai tapasztalatokat szereznek, hiszen életünk tele van matematikai tartalommal.

Feladatunk, hogy lehetővé tegyük a gyermek számára környezetük tevékeny, sokszínű megismerését. Megfelelő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítva a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel alakítására.

„A számlálgatás, méricskélés, a tér alakítása, az irányok megnevezése, a hasonlítókatások, összegyűjtés és szétválasztás, párosítás, az időbeliség felfedezése, megnevezése, a formák letapogatása játék közben olyan természetes, mint a mondókázás dúdolgatás. Például a csipkebogyólánc hosszabb vagy rövidebb. Az építőjáték, a bútorok, paravánok felhasználása: térformálás. Bújócskázás közben az asztal alá, a szekrény mögé, a fa mögé, a bokor alá, a fal mellé bújnak a gyerekek. Nap mint nap hurcolják, halmozzák, szétválogatják a játékszereket. Az időt a napirend tagolja. A valóság és a mese eseményei támpontokat nyújtanak a tájékozódáshoz. Labdázunk, színes kendőkkel, sálakkal, fonalgombolyagokkal, apró és nagyméretű játékszerekkel teszünk - veszünk. Megmérjük mekkorát nőttek a gyerekek, megszámláljuk hány tányért, kanalat tegyünk az asztalra és ugyanannyi poharat. Szemrevételezzük hány csoki fér a mikulászacskóba. Megkeressük a saját vagy a babacipők, kesztyűk párját. Húsvétkor színes, illatos vizet töltögetünk széles, gömbölyű és szűk üvegekbe. Hajtogatáskor megfigyeljük a szimmetrikus formákat. Öltözködéskor magunkon tapasztaljuk ugyanezt.

Elkerülhetetlen, hogy az óvónő ne használja, ne nevezze meg alkalmanként a térbeli, mennyiségi és formai vonatkozásokat, s a gyerekek ne figyeljenek fel azokra a tárgyak

*természetes tulajdonságaként.*¹³ Miközben felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségi szemlélete.

Az óvoda udvarán figyeljük az évszakok és az időjárás változásait, gondozzuk a kiskertet, a virágos kertet, a sziklakertet. Évszagnak megfelelően tevékenykedünk a gyermekekkel közösen: télen madarakat etetünk, játszunk a hóval; tavasszal rügyeket, hajtásokat figyelünk, csíráztatunk, palántázunk, ültetünk, gereblyézünk, talajt előkészítünk; nyáron locsolunk, homokot ásunk, füvet szedünk, gyomlálunk; ősszel terméseket gyűjtünk, falevelet gereblyézünk, udvart rendezünk, betakarítjuk a kiskert terméseit. Tevékenységeink során mindent megnézünk, megfogunk, beszélünk róla, használunk nagyítót, kis kosarat, kis seprőt, lapátot, ásót. Észre vesszük a madarakat, a kis bogarakat, lepkéket, hangyákat, ásás során figyelünk gilisztát. A kisgyermek játékában felhasználja ismereteit, folyamatosan gyakorolja, fantáziájával gazdagítja, átéli a megismerés, cselekvés örömét.

Beszélgetünk és nem a kérdések sokaságával faggatjuk a gyermekeket. A gyermek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó felnőtt közléseket tartjuk ösztönzőbbnek, mint a kérdve kifejtés iskolás módszerét. A kötöttségektől mentes gondolkodás és a beszédkedv játékos megnyilvánulásai ezek. A valódi tartalom mindig maga a beszédkapcsolat felvétele és fenntartása, az érzelmi összetartozás megerősítése. Fontosak vagyunk egymásnak. Udvariisan, de nem körülményesen és főként nem didaktikusan beszélgetünk, így segítjük elő, hogy a gyermekek önálló véleményt alkothassanak környezetük alakításáról és a kortársaikkal való kapcsolataikról. A fenntartható fejlődés érdekében nagy hangsúlyt fektetünk a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Az emberek és a természet világával való ismerkedésünk során élünk az információs és kommunikációs technika eszközeinek használatával is. IKT eszközöket minden esetben az óvodás korú gyermek életkori sajátosságaihoz, kíváncsiságukat figyelembe véve és megfelelő mérték mentén haladva alkalmazunk, elsődlegesen az óvodapedagógusi munka felkészülő, tervező szakaszában. A felhasználás lehetőségének területei: Cd lejátszó, fényképezőgép, internet, laptop, projektor.

---

¹³ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 24.o.

Eredményesség mutatóink: Elvárható eredmények óvodáskor végére

(az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva)

- Ismerik lakásuk címét, szülei foglalkozását.
- Az elemi közlekedési szabályokat ismerik és betartják.
- Felismerik a napszakokat. Különbséget tesznek az évszakok között, ismerik az évszakok jellegzetességeit.
- Képesek jól ismert tulajdonságok szerinti válogatásra, sorba rendezésre, kiegészítésre.
- Elemekből elrendezéssel, bontással létrehoznak ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (*hosszabb, rövidebb, több, kevesebb*)
- Magabiztosan tájékozódnak a térben. Ismerik, értik és követik az irányokat, helyesen használják a névutókat.

4.3.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenységek. Ide tartozik elsősorban a saját személyükkel kapcsolatos önkiszolgálás és az élethelyzetekben való közös együttműködés, a folyamatos megbízások rendszere, az önként vállalt naposi munka, egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek, munka jellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munka-végzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok alakításának, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége.

A gyermek, munka jellegű tevékenysége - önként - azaz örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység. Alkalmi feladat és folyamatokban történő munkamegosztás bőven akad az óvodai életben.

A leggyakoribb munkafajták:

- A játékban megjelenő, a szükségleteiket kielégítő munkák, melyeket a gyermekek önként vállalnak.
- Az óvodai életet végigkísérő önkiszolgáló munka, mely fejleszti az önállóságot, kitartást, feladattudatot.
- Környezetünk rendszeres ápolása, gondozása.
- Önként vállalt és kisebb csoportokban is végezhető alkalmi megbízások, melyek a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Minden munkajellegű tevékenységnél fontos a jó szervezettség. Fontos számunkra azoknak a gyermekméretű eszközöknek a biztosítása, amelyekkel a gyermekek önálló munkát végezhetnek a testi épségük megóvása mellett. Az óvodai élet megkívánja, az óvónő tudatos pedagógiai szervezését, a gyermekkel való együttműködését, illetve annak folyamatos, reális, konkrét értékelését, pozitív megerősítését, a gyermek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével. Adódnak feladatok, melyek megosztásával az együttműködés öröme élhető át.

Szeretjük megbízni a gyermekeket kisebb-nagyobb alkalmi feladatokkal, élvezik, ha sikeresek, hatékonyak (*pl. üzenet továbbítása*). Bevonjuk őket környezetük rendben tartásába (*játékok válogatása, növények öntözése*) Segítséggel szívesen gondozzák az állatokat (*madáretetés, akváriumgondozás*).

A feladatok soha nem kényszerítő jellegűek, de öröm, ha általam gazdagabb lesz az “ovis” élet. Mindez a gyermeknek játék is, tanulás is és számunkra hasznos, értékes nevelési lehetőség.

4.3.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodás gyermek nem kicsinyített iskolás, hanem tökéletes óvodás.

Az óvodában a tanulás folyamatos jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre. Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodapedagógusok a Pedagógiai Program céljainak maximális figyelembe vételével, tudatosan az adott helyzetnek és gyermekcsoportjaiknak megfelelően választják meg és alkalmazzák a korszerű tanulásszervezési eljárásokat, a nevelési-oktatási módszereket, technikákat.

Az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükségletekhez, képességekhez igazodva történik. A tanulás, a megismerés szüksége, mint kíváncsiság, a kulturális igények forrása. A testi szükségleteknél halványabb, bimbózó tulajdonság. Táplálni kell, mert az a természete, hogy szellemi táplálék és társas ösztönzés nélkül elsorvad. A tanulás tevékenységekben is megvalósul. Fontos a sokszínű, változatos, cselekedtető játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása az óvónő részéről. Bármilyen tárggyal, dologgal kerüljön is kapcsolatba a gyermek, bármit is tesz azzal, manipulációja együtt jár a tapasztalással, a tanulással. Kíváncsisága, megismerési vágya ösztönzi.

Arra van szükség, hogy maga fedezze fel a „csodákat” környezetének valóságából, erre érez belső késztetést. A játéka magával hozza a problémákat, az új élethelyzeteket. Ezek megismerését és megoldását tapasztalatai, emlékképei, gondolkodása, nemegyszer fantáziája segíti, s eközben tanul a kisgyermek.

Vagyis a belső szükségletek, igény és a külső tényezők megfelelő kölcsönhatásában létrejövő folyamatot, a folyamat hatására kialakult változást tekinthetjük tanulásnak.

A gyermekek hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezeljük és személyre szabott pozitív értékelésünkkel segítjük a személyiség kibontakozását.

- Ahhoz, hogy az ismeretek ténylegesen bevésődhessenek és rendszerré válhassanak, sok-sok próbálkozásra, kísérletre, saját tapasztalatra van szükség. A pozitív és negatív élmények és ezek feldolgozása szabad alkotásokban (*mozgás, hang, szó, kép és ezek*

variációja) elengedhetetlen feltétele a külső ingerek belsővé válásának és a harmonikus személyiségfejlődésnek.

- Mindig az egyéni képességekhez viszonyítva értékeli az óvodapedagógus a teljesítményeket és törekszik a folyamatos pozitív visszajelzésekre. Ezek az értékelések és visszajelzések minden esetben gyermekeink fejlődését segítik.
- Az óvodapedagógus így képes önállóan, a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumainak értékeléséből kapott adatokat reálisan elemezni - értékelni és belőlük kiindulva a fejlesztésre vonatkozó tervét elkészíteni, módosítani.

A tanulás lehetséges formái óvodában:

- Az utánzásos, minta -, és modellkövetéses magatartás -, és viselkedéstanulás
- Szokások alakítása, elsajátítása
- A pedagógus által kezdeményezett tevékenységekben megvalósuló tanulás.
- A játékos cselekvéses tanulás.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés. A kisgyermek nem elsősorban a szóból tanul, hanem szemlélődésből, tapasztalatszerzésből, cselekvésből.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- Gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodai tanulás elsődleges célja, az óvodás gyermek kompetenciáinak a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek bővítése, rendezése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.

4.3.9. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá

szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

4.4. Tervezés, dokumentáció, mérés, ellenőrzés, értékelés

4.4.1. Szervezeti formák

Pedagógiai programunk, óvodai nevelésünk szervezeti formája és időkerete a gyermekek életritmusához alkalmazkodik. Vegyes életkorú gyermekeket befogadó óvodai csoportokat szervezünk, valljuk, hogy ez által az egészséges érzelmi életre nevelésnek, a szocializáció gördülékenységének, a mintaadásnak, modellkövetésnek, valamint az alkalmazkodásnak gazdagabb lehetősége bontakozik ki.

Az óvodai csoportok kialakításánál az óvodavezető tekintettel van a nevelőtestület véleményére, figyelembe véve lehetőség szerint a szülők kérését is (*testvérek, barátok egy*

csoporthoz, a választott óvó nénihez kerülhetnek.). Így a korosztályok, nemek arányának ismeretében, annak megfelelően rugalmasan alakítjuk évről-évre a csoportbeosztásokat.

4.4.2. Időkeretek

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a heti rend és a napi rend biztosítja a feltételeket. Ezek a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető, differenciált egyéni illetve csoportos tevékenységek, tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki. „Az óvónő szabadsága az idő kezelésében, a játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában, a gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában valósulhat meg.”¹⁴

Nagy időegységekben gondolkozunk. Amit elkezdünk, ráérősen és élvezettel játszunk végig és hosszabb rövidebb idő alatt mindig be is fejezzük. Semmiről sem maradunk le, nincs miért sietni. A játék minden perce segítője az érésnek, fejlődésnek és fejlesztésnek.¹⁵

Heti rend:

Óvodánkban kötött heti rend nincs, de a különböző tevékenységi területek műveltség és készség anyaga tudatosan összefonódva, a játékos és mesei helyzetek alkotó elemeként jelenik meg nap, mint nap. Az elfoglaltságok konkrét tartalma, sorrendje, szervezeti formája az óvodapedagógusok módszertani szabadságának körébe tartozik.

Programunk az óvodapedagógusok szaktudására bízva a tennivalókat, széleskörű szakmai háttértudásra, értékes emberi tulajdonságaira, folyamatos önképzésre alapoz.

Nap	Játéktémák, tartalmak, tevékenységek
Hétfő	<i>folyamatos játékidő</i> <i>mindennapi testmozgás</i> <i>mese-vers</i>
Kedd	<i>folyamatos játékidő</i>

¹⁴ Óvodai nevelés játékkal, mesével, program az OKI Program- és Tantervi Adatbank részére, Szerkesztette: Zilahi Józsefné, Sopron, 1996. 6.o.

¹⁵ Uo. 31.o.

	<i>mindennapi testmozgás mese-vers</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ének, zene, énekes játékok, gyermektánc</i> • <i>mozgás</i> • <i>a külső világ tevékeny megismerése</i> • <i>rajzolás, mintázás, kézi munka</i> • <i>bibliai történet</i>
Szerda	<i>folyamatos játékidő mindennapi testmozgás mese-vers</i>	
Csütörtök	<i>folyamatos játékidő mindennapi testmozgás mese-vers</i>	
Péntek	<i>folyamatos játékidő mindennapi testmozgás mese-vers</i>	

Egyszer egy héten a szabad mozgást változatosabbá teszik az irányított mozgásos játékok, amelyek a testi nevelés kiemelt lehetőségei.

Napirend:

A nagy időegységre osztott, ismétlődő napirendünk nyugodt alaprítmust biztosít gyermeknek, felnőttnek egyaránt. Napirendünket a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi. Fontos számunkra a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartjuk a szabad játék kitüntetett szerepét.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a pedagógiai munkát közvetlenül segítő dajkával.

Az óvodában folyamatos a játszás, amit csak a napirend szerinti játékszünetek (*folyamatos tízórai, csendes percek, uzsonnázás*) szakítanak meg. A gyermekek napirendje az évszaknak, a feldolgozásra kerülő tematikának megfelelően változatos. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi csoportszokásokra, igényekre, aktualitásokra.

A napirend kialakításának legfőbb szempontjaink:

- Kisgyermekkorban az idő nem osztható fel órarendszerű szakaszokra, hanem folyamatos, végtelen egész. Az elfoglaltságoknak is élményszinten egészet kell alkotniuk.
- Lassúbb tempó, az 'itt és most' elve, a szabadság és korlátozás kellő aránya.

- A gyermekeknek huzamos, összefüggő idejük legyen a játékra, és lehetőségük a szabad mozgásra, elkezdett tevékenységük befejezésére.
- A széjjel és együtt ritmikus váltakozása adja a nap ritmusát, rendjét.
- A gyerekek eltérő szükségleteinek (*étkezés, pihenés*), fejlődési ütemének lehetőség szerinti figyelembe vétele.
- Minél több tartózkodás a szabad levegőn.

6³⁰-7⁰⁰ Játék az ügyeletes összevont csoportban.

7⁰⁰-11³⁰ Játék a csoportszobában, játék a szabadban. Mindennapos testmozgás.

Ezen belül folyamatos tízórai 8³⁰- 9¹⁵ között, valamint 10-25 perces együttlét, aminek nincs kötött időpontja.

11³⁰-12³⁰ Készülődés az ebédhez, ebéd

12³⁰-14³⁰ Készülődés a pihenéshez, mese, pihenés

14³⁰-15³⁰ Folyamatos ébredés, uzsonna

15³⁰-17⁰⁰ Játék, ha az időjárás engedi az udvaron

17⁰⁰-17³⁰ Játék az ügyeletes összevont csoportban

4.4.3. Tervezés, dokumentáció

A gyermekek óvodában eltöltött 3-4 évét egybefüggő időnek tekintjük, amelynek alapritmusát az évszakok váltakozása (a természet bennünk is lüktető ritmusa) adja; ezt tagolják a hétköznapjaink és az ünnepnapjaink. Az évszakok szerint változik a kint és bent töltött idő aránya is. Tervező munkánk felépítése, ritmikája is erre épül. Pedagógiai programunk tartalmi feldolgozása kéthetes ciklusban valósul meg.

A kéthetes ciklusokban dolgozó óvónők az adott évszakra - és ciklusra- tervezik meg azt a laza kerettervet, amely tartalmazza az adott időszakra a napi, illetve heti szervezett mozgások fő pontjait, a játékba ágyazott tevékenységek tartalmait, műveltségi anyagát. A délutános óvónő megtervezi, elgondolja a pihenés előtti mese, énekelgetés anyagát, az alkalmankénti délutáni játékba épülő tevékenységeket. Az időszakot követően feljegyzést készítenek arról, hogyan valósult meg előzetes elgondolásuk.

A rugalmas, laza kerettervünk elgondolásokról, lehetőségekről, ajánlásokról szól, semmiképpen sem annak a foggal-körömmel való görcsös megvalósításáról. Egyfajta

gyümölcsös kosár az óvónő számára, melyből a gyermekek lelkiállapotához, hangulatához mérten válogat. Szabad az eredeti elképzelésünket módosítani.

Az óvodapedagógusok a csoportban végzett szakmai munkájukról havonta tájékoztatót készítenek a szülők számára, melyet az óvodai csoportjuk falitábláján helyeznek el. Pedagógiai munkánk során Az *Óvodai Nevelés Játékkal, Mesével* program módszertani segédkönyveit, a javasolt keretterveket felhasználjuk, kiegészítjük a helyi adottságok nyújtotta lehetőségekkel, gyermeki élményekkel. Saját gyűjtésű, készítésű *ötletárunk*, elemei cserélhetők a sikeresség, vagy sikertelenség, illetve az aktualitások függvényében. Munkánkat az *éves tanulási terv* alapján végezzük, mindig rendelkezünk az adott időszakban felhasználható műveltségi tartalmakkal, melyből rugalmasan választunk. Munkánk tapasztalatait rendszeresen rögzítjük. A mindennapos együttlét tartalmának tervezése, a szervezési feladatok átgondolása elengedhetetlen kötelességünk.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Az óvodapedagógus munkájának dokumentumai:

- Pedagógiai Program
- *Óvodai Nevelés Játékkal, Mesével* elmélet és módszertan könyv
- A református óvodai nevelés keretprogramja
- Óvodai fejlődési napló
- Óvodai csoport napló
- Éves tanulási terv/Ötletár

Az óvodai csoportnapló a pedagógiai programunk alapján a nevelőmunkánk tervezésének dokumentálására szolgál. Tartalmi felosztása a 20/2012.(VIII.3.) EMMI rendelet 91.§ előírásainak megfelelő.

Az óvodai fejlődési napló az óvodás gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követésére szolgáló dokumentum, melyet a gyermekek szüleivel szükség szerint, de legalább félévenként óvodapedagógusi fogadóóra keretében ismertetünk. Az óvónők a nevelési év kezdetén – a csoport összetételének ismeretében – végiggondolják munkájuk súlypontjait, ezt a csoportjukban dolgozó dajkával is megbeszélik.

Az óvodai nevelésünk jóváhagyott pedagógiai program alapján valósul meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezzük meg, az óvodapedagógus feltétlen

jelenlétében és közreműködésével. A teljes pedagógiai folyamat nyomon követhető az óvodapedagógus által vezetett csoportnaplóban, fejlődési naplóban, gyermeki produktumokban.

4.4.4. Mérés, ellenőrzés, értékelés¹⁶

A kisgyermeki igények mentén szerveződő nevelési folyamatunk minőségét és eredményességét, a megvalósítás színvonalát leginkább az önellenőrzés, ellenőrzés, értékelés módszerével állapítjuk meg. **Hisszük és valljuk, hogy munkánk minősítői elsősorban a gyermekek. A gyermekek viselkedésének folyamatos megfigyelése egyfajta tükör számunkra, melyben látjuk, hogy elég hatékony-e mindaz, amit csinálunk.**

A gyermekek viselkedése a szülők felé is beszédes, hiszen benyomást szereznek gyermekükön keresztül az óvodai élet tartalmáról. A szülői vélemények megismerése fontos számunkra, ehhez különféle módszereket alkalmazunk: szülői fórum, fogadóóra, személyes beszélgetés, interjú, kérdőív.

Amit átgondolunk, amit mérlegre teszünk...

Eredményességünk mutatói: önellenőrzésünk szempontjai

- Belesimul-e nevelési gyakorlatunk az óvoda pedagógiai programjának céljaiba, stílusába, tartalmába?
- Figyelembe vettük-e az óvodáskorú gyermek fejlődés lélektani alapismérveit?
- Tudunk-e rugalmasak maradni naponként?
- Elég ösztönzést adunk-e a képzelődésre, mutatunk-e elég játékpéldát?
- Milyen a nevelési folyamatunk tempója, ritmusa? Tudunk-e kivárni? Ráérősen együtt lenni?
- A felelősségteljes, határozott vezetést összhangba tudjuk-e hozni a spontaneitással, az időszerűséggel, a rugalmassággal?
- Tudjuk-e még táplálni önbizalmunkat? Tudunk-e még lelkesedni?
- Tudunk-e egyszerűek lenni és hitelesek maradni a gyermekeink és a szülők előtt?
- Őszintén és korrekt módon tudjuk-e tájékoztatni a szülőket a ránk bízott gyermekük fejlődéséről?

---

¹⁶ Minőségügyi kiegészítés az Óvodai Nevelés Játékkal, Mesével című minősített óvodai programhoz, Eötvös József könyvkiadó, 2004. Zilahi Józsefné, oktatási segédanyag, 19.-21. o.

- Tudunk-e töltekezni, magunkban elcsendesedni?
- Hogyan műveljük és neveljük önmagunkat?

Ami fontos nekünk, amit látnunk kell...

Eredményességünk mutatói: vagyis miből tudjuk, hogy eredményes, a gyermekek jó érzését kiváltó, a személyiségfejlődésüket támogató az, ami velük történik?

- Jelzi ezt felénk a gyermekek testi-lelki egészsége, derűje, jókedve, játéka.
- A játékuk ötletessége, eredetisége, társas színvonala is értékmérő számunkra.
- Ha egyre gyakrabban kezdeményeznek, találnak ki játékot, ha azt gördülékenyen kivitelezik, gyakran ismétlik, és közben türelmesek, gyakorolva a konfliktusok szóbeli megoldását, tudhatjuk, hogy jó úton járunk.
- Ha a szabályokat képesek tartani, és az akadályokat leleményesen legyőzik, a változó helyzetekhez egyre inkább tudnak alkalmazkodni, és kapcsolatteremtő funkciójuk erősödik, illetve ragaszkodnak az óvónőhöz, és a gyermektársakhoz, akkor szociális kompetenciájuk jó irányba tart.
- Ha várják a meséket, és élénk képzelettel kísérve végig hallgatják, tudjuk, hogy erősödik figyelmük.
- Ha azt látjuk, hogy mozgásos ügyességük, gyermeki műveltségük életkorukhoz illően gyarapodik, és kedvelik a spontán tanulási helyzeteket, akkor ez megerősít bennünket abban, jó irányban haladunk.
- Ha a szülők elégedettek az óvodai életünk tartalmával, a bánásmóddal, a nevelésünk érzelmi töltöttségével, légkörével, és gyermekük fejlődésével, akkor tudjuk, hogy jól végeztük munkánkat.

Mindezeket folyamatos megfigyeléssel, egy-egy játékfolyamat utólagos, rövid lejegyzésével, esetleg fényképekkel dokumentáljuk. Az óvodás gyermek fejlődésének figyelemmel kísérésével kapcsolatos szabályok alapján ((20/2012. (VIII.31.) EMMI 63.§(1)) az óvodás gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük és írásban rögzítjük. Az óvodás gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. A szülővel történő tájékoztató beszélgetéshez mindig nyugodt, zavartalan légkört biztosítunk, és az értékelésünk mindig egyedi, és fejlesztésközpontú.

A gyermekek személyiségfejlődésének alakulását a „megismerem, támogatom, nyomon követem” módszerrel végezzük. A folyamatos megfigyelések, feljegyzések biztosítják a

gyerekek fejlődésének nyomon követését. Rögzítjük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat. Minden olyan mérést elutasítunk, amely életkor idegen.

4.5. Ünnepeink

Az ünnepek magukba sűrítik egy - egy évszak jellegzetességeit. Az ünnepek szépséget, ritmust, értelmet adnak a hétköznapoknak. Keresztyén óvodánkban az ünnepek az öröm, a hálaadás alkalmi gyermekeknek felnőtteknek egyaránt. Gyermekeinket segítenünk kell az ünnep átélésében, tapasztalják meg az ünneplés bensőségességét. A készülődés öröme, a ráhangolódás meghittsége, a várakozás jó ízű izgalma, mind-mind hozzájárul az átélés élményéhez.

Fontos, hogy tudjunk és szeressünk együtt lenni, hogy az összetartozás érzése kialakuljon. Az adott ünnepeknél kiemelkedő szerepe van a beszélgetéseknek, a készülődésnek, tudva azt, hogy hétköznap is lehet ünnepelni, és ünnepnapon is lehet hétköznapi módra élni. A kézművesség, a dalos játék, a verselés, a titok őrzése, mind-mind az ünnep méltó megünneplésének szerves részei.

A gyermeki élet hagyományos ünnepei:

- Mikulás
- Advent, Karácsony
- Farsang
- Virágvasárnap
- Húsvét
- Áldozócsüdtörtök
- Pünkösöd
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Évzáró közös délután a szülőkkel, elköszönés az iskolába lépőktől, Szeretetvendégség
- Születés - és névnap

Megemlékezések:

- Március 15. (Nemzeti ünnep),
- Október 31. (Reformáció ünnepe).

- Október 31.: A Reformáció napja - az egyház megújítása. *Luther és Kálvin példája. Látogatás a Református Kollégium Egyházművészeti Múzeumába*
- December 6. Mikulás - *Titokzatos ajándékozás.*
- Advent időszaka, Karácsony - *Adventi koszorú közös elkészítése. A gyertyagyújtás meghittsége. Közös végzett külső készülődés (rendrakás, ajándékkészítés, vers és ének mondás) és beszélgetés a várakozásról, a lelki ráhangolódás fontossága. Advent és a várakozás. Karácsony a Krisztus születésének ünnepe. Fontosnak tartjuk, hogy az „igazi” ünnep meghitt melege a családban várjon a gyermekekre.*
- Farsang - *Álarcosbál, mulatság, népszokások felelevenítése, télbúcsúztatás-tavaszcélzás*
- Március 15. Nemzeti ünnep - *Huszáros, toborzós játékok, séta a Petőfi szoborhoz, zászló készítése*
- Virágvasárnap - *Jézus bevonulása Jeruzsálembe.*
- Húsvét - *Jézus a győztes! A tanítványok öröme a feltámadt Jézussal való találkozásukkor.*
- A mennybemenetel ünnepe (áldozócsütörtök) - *Jézus erejéről és visszajöveteléről szóló beszélgetések.*
- Pünkösd - *Az egyház születésnapja.*
- Anyák napja - *Titkos készülődés verssel, meglepetés ajándékkal az anyukáknak, nagymamáknak. Ezen a napon mindenkiért az anyukája jön.*
- Gyermeknap - *Kirándulás, fagylaltozás, ajándékot kap a csoport.*
- Évzáró - *Templomba megyünk közösen a családokkal, verssel és énekkel szolgálnak a búcsúzó, iskolába készülő gyermekek. Az óvodában pedig évet lezáró, jó hangulatú, szeretetvendégséggel véget érő délutánt tartunk a családdal együtt. Megmutatjuk mennyit gyarapodtunk emberségben, örömet és meglepetést kívánunk szerezni azzal, hogy már sok mindent tudunk, felszabadultan játszunk és engedelmesek vagyunk. Önzetlen együttlét.*
- Gyermekünk születésnapja, névnapja - *A gyermekek egyéni ünnepe. Örülünk a növekedésnek. Köszöntőt énekelünk, és mindig készül apró meglepetés, kerül egy szem nyalánkság is, gyümölcs is.*

Óvodánkban rendszeres időközönként, egyedi mérlegelés után megtekintünk egy-egy bábszínházi, vagy egyéb művészeti előadást a gyermekekkel illetve, esetenként a szülőkkel közösen.

4.6. Család – Óvoda – Iskola – Gyülekezet - Külső kapcsolatok

4.6.1. Család

Óvodánk a család mintájára szervezett intézmény. Az anyai bánásmódra és a testvéri kapcsolatokra hasonlító légköre, érzelmi - hangulati jellemzői teszik a kisgyermek számára kellemessé. Szeretnénk a család életének megkönnyítői lenni. A család életét tiszteletben tartjuk, abba illetéktelenül nem avatkozunk bele, de nyitottak vagyunk pedagógiai, emberi segítségnyújtásra, ha megtisztelnak bizalmukkal. A gyermeknevelés szülői felelősségét nem vállalhatjuk át. A gyermek intelligenciája, viselkedése, viszonyai, érzelmi élete, szokásai főként a családi minta szerint formálódnak. Óvodánk keresztyén szellemisége megerősít, segít, ahol tud.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Hasznos információ lehet számunkra:

- A család értékrendje
- A család szerkezete
- A gyermek helye a testvérkapcsolatban
- A szülők nevelési attitűdje
- Az óvodai neveléssel szembeni elvárásuk

Feladatunknak tekintjük a szülők rendszeres tájékoztatását. Az óvodában használható digitális eszközöket az óvodapedagógusok célszerűen használják (*CD lejátszó, projektor, fényképezőgép*) a szülőkkel való kapcsolattartás formáihoz. Fontos számunkra a számon

tartottság érzése, a szülők támogató, segítő viszonyának kialakítása. Meghallgatjuk gondolataikat, kíváncsiak vagyunk véleményükre, arra törekszünk, hogy közös megoldást találjunk a megoldásra váró helyzetekben. Az együttműködésbe igyekszünk bevonni az egész családot, szülőket, testvéreket, nagyszülőket.

A kapcsolattartás lehetséges formái:

- Naponkénti párbeszéd
- Szülői értekezlet
- Szülői Fórum
- Szülői beszélgető délutánok
- Óvodapedagógusi fogadó órák
- Családlátogatások igény szerint
- Közös ünneplés, családi nap, szeretetvendégség
- Családi istentiszteleti alkalmak
- Közös kirándulás

Az új szülőknek minden évben - május hónapban - külön szülői értekezletet tartunk. „Egy év az óvodában” illetve „Egy nap az óvodában, amíg anya nem jön értem” címmel *PowerPoint* technika segítségével képes beszámoló segítségével kapnak tájékoztatást a szülők az óvodai életről. A szülők elégedettségét folyamatosan nyomon követjük az önértékelés során.

4.6.2. Fenntartó

Az óvoda folyamatos és zavartalan működése érdekében fontos és szükséges a Tiszántúli Református Egyházkerülettel, mint fenntartóval való folyamatos kapcsolattartás. Ennek biztosításáért az óvodavezető a felelős. Az óvoda pedagógiai munkájáról, gazdálkodásáról, a működése során történt legfontosabb eseményekről beszámolót készít a fenntartó által meghatározott formában és részletezettséggel.

Az óvodavezető köteles az óvoda gazdálkodását, működését érintő valamennyi információt, iratot a fenntartónak eljuttatni. Az egyházi vagy állami részről kért adatszolgáltatások másolatait meg kell küldeni a Tiszántúli Református Egyházkerület Tanügyi Hivatalának és a Magyarországi Református Egyház Zsinata Oktatási Irodájának.

Kapcsolattartó: óvodavezető. A kapcsolattartás tartalma: az óvoda optimális működtetése, a fenntartói elvárásoknak való megfelelés, az intézmény érdekeinek képviselete. A kapcsolattartás formája: vezetői értekezletek, igazgatótanács ülések, egyházkerületi rendezvények, központi ünnepeken való intézményi képviselet, munkamegbeszélések, adatszolgáltatás, írásos beszámoló.

4.6.3. Gyülekezet

Óvodánk minden debreceni református gyülekezetből fogad gyermekeket, de alakulása óta a Debrecen – Kossuth utcai Református Egyházközséget tekinti „anya gyülekezetének”. A Kossuth utcai templom ad otthont ünnepeinknek és itt kapcsolódnak be gyermekcsoportjaink szolgálatukkal a rendszeresen tartott családi istentiszteletek menetébe. A vasárnapi istentiszteleteken a Palánta, a Szivárvány, a Százszorszép, a Gyertyaláng, és a Hajnalcsillag csoportba járó gyermekek is rendszeresen szolgálnak.

Részt veszünk a gyülekezet alkalmain: nyári családi tábor, farsangi vacsora, bibliaórák rétegalkalmi (családi, felnőtt), közösségi alkalmak.

A gyülekezetekkel tartott élő kapcsolatok fontosak, mert

- elsősorban innen várjuk a gyermekek jelentkezését
- a keresztyén nevelésnek az is célja, hogy segítse a gyermekek gyülekezeti és istentiszteleti betagolódását, otthonra találását
- a református óvodának missziói feladata is van
- a gyermekek jelenléte visszahat a gyülekezetépítésre is
- a munkatársi közösség lelki épülését szolgálja

4.6.4. Iskola

Óvodánk testvérintézményként tekint a két egyházkerületi fenntartású, Debrecenben működő református általános iskolára (Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája, Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskola).

Feladatunknak tekintjük, hogy testvérintézményeinkkel hatékony, egymást kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködés alakuljon ki.

A gyermekek követésének kialakult rendje, eljárása van. Az intézmény törekszik a kölcsönös kapcsolattartás kiépítésére és az információcsere fenntartására. A gyermekek további eredményeit felhasználjuk a pedagógiai munka fejlesztésére.

A kapcsolattartás lehetséges formái:

- kölcsönös látogatás
- közös rendezvények szervezése
- szülői értekezleten a szülők tájékoztatása az iskolai programokról
- pedagógusok szakmai tanácskozása

4.6.5. Az óvoda kapcsolatai más intézményekkel

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde, egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda törekszik nyitott és kezdeményező lenni. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn. Óvodánk kiemelten törekszik arra, hogy a határainkon belüli és határainkon túli magyar református óvodákkal szakmai és testvéri kapcsolatot létesítsen és ápoljon. Ennek országos fórumairól a Református Pedagógiai Intézet gondoskodik, de fontosnak tartjuk a két, ill. többoldalú együttműködéseket is közvetlenül a testvérintézményekkel. Intézményünk a Játékkal, Mesével Nevelő Óvónők Egyesületének referencia óvodája, és a régió módszertani központja.

Pedagógiai szakszolgálatok

- HBM Pedagógiai Szakszolgálat és Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézet (*Székhely: 4029 Debrecen, Monti E. u.7.*).
- Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény – RPSZ (*4032 Debrecen, Bartha Boldizsár u 9.*)

Kapcsolattartó: az óvoda vezetője és az adott nevelési évre megbízott óvodapedagógus.

A kapcsolat tartalma: a gyermekek speciális vizsgálata, egyéni fejlesztése, a beiskolázás segítése, valamint tanácsadás nevelési kérdésekben. A szakvélemények eredményeit mindig figyelembe vesszük a gyermekek teljesítményének értékelésekor.

A kapcsolat formája: vizsgálat kérése, kölcsönös tájékoztatás, esetmegbeszélés, konzultáció, szülői értekezleten való részvétel.

Gyakoriság: nevelési évenként a beiskolázást megelőzően, illetve a pszichológus, logopédus és óvónők jelzése alapján szükség szerint. Komplex jellegű tevékenységeik többek között: nevelési tanácsadás (prevenációs szűrővizsgálatok; mozgásfejlesztés – szenzomotoros tréning; tanulási képességek felmérése; Sakkpalota Program; szülőklub). Logopédiai szűrés, vizsgálat és terápiás ellátás; pszichológiai diagnosztizálás, tanácsadás és terápia, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek feltárása, fejlettségi vizsgálatok végzése a tanköteles korba lépő gyerekeknél - ha a gyermek fejlettsége, egyéni adottsága ezt szükségessé teszi, valamint a tehetségazonosítás és tehetséggondozás.

Pedagógiai szakmai szolgáltatók

Református Pedagógiai Intézet (Székhely: 1146. Budapest, Abonyi utca 21.).

Kapcsolattartó: az óvoda vezetője, illetve a szakmai munkaközösség vezetője.

A kapcsolat tartalma: a pedagógusok szakmai ismereteinek frissítése, bővítése, valamint szaktanácsadói szakmai segítség.

A kapcsolat formája: továbbképzések, konferenciák, konzultációk, szaktanácsadói hospitálás, szaktanácsadói javaslat.

Gyakoriság: nevelési évenként meghirdetett időpontokban és gyakorisággal.

DMJV Család – és Gyermekjóléti Központja

DMJV Család - és Gyermekjóléti Központja (Székhelye: 4026 Debrecen, Mester u. 1. sz.).

Kapcsolattartó: óvodavezető, illetve egyeztetést követően a gyermekvédelmi felelős.

A kapcsolat tartalma: a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása. Gyakoriság: szükség szerint.

A kapcsolat formája, lehetséges módja: esetmegbeszélésen, előadásokon, rendezvényeken való részvétel, segítség kérése, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, valamint minden olyan esetben, amikor a gyermekközösség védelme miatt ez indokolt. A kapcsolattartás lehetséges módja: értesítés, eset-megbeszélés, konzultálás, előadásra, illetve rendezvényre meghívás.

- a Gyermekjóléti Szolgálat értesítése – ha az óvoda a szolgálat beavatkozását szükségesnek látja
- amennyiben további intézkedésre van szükség, az óvoda megkeresésére a Gyermekjóléti Szolgálat javaslatot tesz arra, hogy az óvoda a gyermekvédelmi rendszer keretei között milyen intézkedést tegyen
- esetmegbeszélés – az óvoda részvételével, a szolgálat felkérésére
- szülők tájékoztatása révén (a gyermekjóléti szolgálat címének és telefonszámának intézményben való kihelyezése), lehetővé téve a közvetlen megkeresését

Óvodai szociális segítő

Az óvodai szociális segítő szakember a nevelési-oktatási intézményekben nyújt szociális szolgáltatást. Az óvodákban a szülői csoportokat, valamint az egyes szülőket is szükséges tájékoztatni a szociális segítő tevékenységéről, a segítségnyújtás lehetséges formáiról, a szolgáltatás igénybe-vételének rendjéről. A tájékoztatást elsősorban tájékoztató anyag, szórólap átadásával vagy a szociális segítő személyes jelenléte és tájékoztatása útján kaphatják meg. Tájékoztatási alkalom lehet: szülői értekezlet, kiscsoportos megbeszélés, konzultáció, egyéni tanácsadás. A tájékoztatás módszere lehet: szóbeli vagy írásbeli tájékoztatás, szórólap. Az óvodapedagógusok tájékoztatásának alkalmai, módja, tartalma: nevelőtestületi ülés, alkalmazotti értekezlet, személyes konzultáció. Módja: szóbeli tájékoztatás, írásbeli (elektronikus) tájékoztató, összefoglaló, szórólap. Tartalma: elérhetőség, hozzáférés a szolgáltatáshoz. A szociális segítő tevékenységeinek tartalma: információnyújtás, tanácsadás, hivatalos ügyek intézésének segítése, szociális ügyintézés, szükség esetén részvétel a szülő-óvodapedagógus megbeszéléseken, közvetítés különböző szolgáltatások eléréséhez. Közösségi tevékenységek: részvétel egészségfejlesztő programok szervezésében, megvalósításában, részvétel az óvoda rendezvényein, együttműködés szülői közösségekkel, szükség esetén az óvodában dolgozó szakemberekkel, partnerintézményekkel. Csoportos tevékenységek: a gyermekek megfigyelése csoporthelyzetben, kifejezetten óvodapedagógus kérésére.

Gyermekprogramokat ajánló kulturális intézmények, szolgáltatók

Debreceni Református Kollégium Múzeuma (*Székhely: 4044 Debrecen, Kálvin tér 16.*), valamint a városban működő kulturális intézmények (pl.: Vojtina Bábszínház, Tímár házkézműves ház).

Kapcsolattartó: az óvodavezető által az adott nevelési évre megbízott óvodapedagógus.

A kapcsolat *tartalma*: színvonalas gyermekműsorok, előadások szervezése, lebonyolítása:

Bábszínház, a DRK Múzeuma óvodás korú gyermekeknek szóló programjai, családi délután és Szülői Fórum programjának szervezése.

A kapcsolat *formája*: intézményi programok szervezése, intézményen kívüli kulturális programok látogatása, illetve ajánlása a szülőknek.

Gyakorisága: az adott nevelési évre szóló munkatervben meghatározva, a szülői szervezet véleményének kikérésével.

4.7. Gyermekvédelmi feladatok

Célunk a gyermekvédelem területén a prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és veszélyeztettség kialakulásának megelőzése, ill. a veszélyeztettség megszüntetésében segítségnyújtás, együttműködés a különböző szakemberekkel. A gyermek fejlődését az óvoda csak a szülővel egyetértésben, együttműködve, a szülő hozzájárulásával tudja biztosítani. A gyermekvédelmi feladatok során mindig erre az együttműködésre, illetve a mentális védelmi lehetőségek maximális kihasználására törekszünk.

Az óvoda nevelőtestületének gyermekvédelmi feladatai:

- Biztosítani a gyermeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- Az új óvodások befogadását, beilleszkedésüket segíteni.
- A családok, minél átfogóbb megismerése, a lehetőségekhez képest.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni.
- A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani.
- A felzárkóztatást megszervezni.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén javasolni.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást az illetékesek felé.

- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően, a különböző támogatásokhoz való hozzájutás lehetőségeiről tájékoztatást adni.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása.
- Jó kapcsolat kiépítése a helyi gyermekvédelmi szervekkel, személyekkel.

A gyermekvédelmi felelős feladatai a nevelési év folyamán

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre.
- Az óvodapedagógusok gyermekvédelmi tevékenységének segítése.
- A nevelési év elején tájékoztatja a szülőket, a gyermekvédelmi tevékenységről, arról, hogy probléma esetén, milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Városi szintű szakmai rendezvényeken való részvétel.
- Évente egyeztet a Gyermekjóléti Szolgálattal.
- Félévenként beszámol a nevelőtestületi értekezleten.
- Együttműködés, szemléletformálás.

Gyermekvédelmi felelős feladatai az óvodában:

- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között. Nyilvántartja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásába a gyermekekkel és a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményességét. Ezt a feladatot a csoportos óvónőkkel végzi.
- Amennyiben előfordul, folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait.
- Elősegíti az óvodapedagógusok munkáját. Szükség esetén családlátogatást végez a csoportos óvónővel.
- Tájékoztatót tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, szakmai fórumok alkalmairól.
- Javaslatokat tesz a különböző segélyezési formákra, segít a környezettanulmányok elkészítésében, szükség esetén.

Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételének biztosítása.
- A problémák, tünetek felismerése.
- Szakember, szakszolgálati segítség igénylése.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése.
- A támogatások biztosítása, a támogatáshoz jutás segítése.

- A Gyermekjóléti Szolgálattal, a gyermekvédelmi rendszer szakembereivel való kapcsolattartás, együttműködés.
- A gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályi változások figyelemmel kísérése.

4.7.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

A hátrányos helyzetű gyermekek esetében az óvodai közösségbe bekerülve előfordulhat, hogy gátlásokkal küzdenek, szorongók, nehezen kommunikálnak, konfliktushelyzetben többnyire agresszívan reagálnak. Elsődleges feladatunk felderíteni a gyermek fejlődését veszélyeztető okokat. A gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása minden óvodapedagógus munkaköri feladata, ezt az átfogó munkát a gyermekjóléti szolgálat is segíti. A gyermek veszélyeztetettségétől függően jelzéssel élünk a gyermekjóléti szolgálat felé.

Pedagógiai eszközökkel törekszünk a káros hatások megelőzésére, illetve ellensúlyozására. Megoldási lehetőségek: nevelési segítség, tanácsadás. A szülők figyelmének felhívása a gyermek fejlődésének sajátosságaira óvodapedagógusi fogadóóra keretében. Szükség esetén szakemberhez irányítása. A beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek szocializációját segítő tevékenységek: játék, drámajáték, azonosulásra épülő játék, kapcsolatteremtő játék, kreatív tevékenységek.

Társas kapcsolatok alakítása, tapasztalatszerzés az egymással törődésről. Páros szituációs játékok. A közös mozgás öröme, mozgásfejlesztő eszközökkel, óvónő által irányított mozgásos játékokban. Az énekes játékok a hallás-, és ritmusérzék fejlesztés mellett a különböző érzelmek átéléséhez is segítséget adnak. Népmeséink nevelő hatású, önerősítő példát, erkölcsi irányt adnak.

Az esetlegesen felmerülő hátrányok „felmérése” 3 – 5 éves korban a napi tevékenységek során történik. Fontos elvünk, hogy a bármilyen ok miatt társaitól fejlődésben elmaradt gyermek fejlesztése, korrekciója egészséges társaival együtt, egyéni bánásmóddal történjék. A felzárkóztatás fontos eleme az életkorra leginkább jellemző utánzásos tanulás, a társak példája. Logopédiai szűrésen a szülők beleegyezésével minden gyermekünk részt vesz. A logopédus (Református EGYMI) segítségével a beszédhibák javításában általában a gyermekek 5. életéve után vesszük igénybe – súlyosabb probléma esetén korábban is.

A szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása, differenciált fejlesztése terén legfőbb célunk, hogy az óvoda nyugodt – érzelem gazdag - derűs légköre segítse esetleges sérüléseik kompenzálását. Nevelőtestületünk az óvodavezető irányításával a differenciáló, az egyéni tanulási utak kialakítását célzó nevelés, tanulástámogató eljárásokat alkalmaz a hatékony egyéni fejlesztés érdekében. A gyermek személyiségének fejlődését, a közösségi életre való teljes körű felkészítését azok a nevelési feladatok és tevékenységek biztosítják, melyek Pedagógiai Programunk gerincét képezik. Az egyéni bánásmód elvét követve, óvodai nevelésünk körül öleli a kiemelt figyelmet igénylő gyermeket, és szociálisan hátrányos helyzetű gyermeket is.

Az óvoda valamennyi dolgozója részéről elengedhetetlen a türelmes – elfogadó attitűd, a fokozott törődés, az egyénhez igazított elvárások; amelyek mintául szolgálnak a gyermekek számára. Különösen fontos integrálódásuk (kapcsolatteremtés, beilleszkedés a csoportba, tevékenységekbe) segítése. Különleges bánásmódot igénylő gyermek számára, hosszabb távú fejlesztési tervet a Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakembereivel közösen dolgozunk ki és valósítunk meg.

Minden gyermek „ügyes” valamiben. Sokoldalú, önkifejezésre lehetőséget adó tevékenységek által segítjük önbizalmának fokozását, figyelemzavarának feloldását, önkontrolljának, önismeretének erősítését, a folyamatos egyéni motiváció fenntartását. Ezek legfőbb eszköze is a mozgás és a társas közösségi játékok (énekes- és szabályjátékok).

Tehetséggondozás

A tehetség „felmérése” 3-5 éves korban a napi tevékenységek során történik. A tehetséges gyermekek számára igyekszünk olyan lehetőségeket, tevékenységeket biztosítani, amelyek képességeik kibontakoztatását segítik. *(Társas-, és logikai játékok; zenei fejlesztés; nagyobb ügyességet igénylő kézműves technikák – pályázatokon való részvétel stb.).*

Az óvodavezető gondoskodik róla, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésükhöz szükséges speciális támogatást kapjanak. Különleges bánásmódú gyermek fejlesztéséhez szükséges tárgyi feltételek meglétét folyamatosan ellenőrizzük, a felmerülő hiányosságokat a fenntartó felé jelezzük.

4.7.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az esélyegyenlőség megteremtése szorosan összefügg a szociális hátrányokat enyhítő, valamint a gyermekvédelemmel összefüggő tevékenységeinkkel. Minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz, ez az egyenlő bánásmód követelménye és ez az esélyegyenlőség előmozdításának alapja is. A református óvodánkban arra vállalkozunk, hogy - a szülőkkel együtt – neveljük, kibontakoztassuk, fejlesszük a ránk bízott gyermekeket. Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük, és a prevenciós szemléletet helyezzük előtérbe:

- Az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásánál, felvételi kérelmek elbírálásánál, a gyermek óvodaicsoportba való elhelyezése során.
- Az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során.
- A nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.
- Mulasztásból adódó hiányosságok pótlása során.
- Iskolába lépésre való felkészítés során.
- Tehetségsegítő, fejlesztő foglalkoztatásokban.
- A gyermeki jogok gyakorlása során.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló kiemelt intézkedéseink, feladataink:

- A minőségi óvodai neveléshez való egyenlő hozzáférés biztosítása, az óvodai felvétel támogatása, elősegítése (3 éves kortól).
- Teljes körű anamnézis felvétele az óvodába lépés kezdetén.
- Családlátogatás lehetőségének biztosítása igény esetén. Bizalommal teli kapcsolat életre keltése a gyermekeket nevelő családokkal (szülők, nagyszülők).
- A gyermek teljeskörű megismerése, az egyéni bánásmód, a gyermek életkori sajátosságaira épülő differenciálás alkalmazása, figyelembe véve az eltérő fejlődési ütemet.
- A szülők teljes körű, rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről.
- Családokkal, szülőkkel közös programok szervezése óvodán belül és kívül is: családiistentiszteletek, családi nap, szüreti délután, kirándulások, bábszínház, múzeumpedagógiai foglalkozások, koncertek látogatása, sport rendezvények szervezése.

- Rendszeres óvodába járás nyomon követése, az óvodából való távolmaradás igazolásának napra kész vezetése.
- Rendszeres kapcsolattartás a gyermekvédelmi intézményekkel.
- A pedagógus továbbképzések tudatos irányítása – szakirányú képzések elősegítése.
- Óvodánk eszközeinek, felszereléseinek folyamatos bővítése, a jogszabályi követelményeknek való megfeleltetése.
- Az iskolai életre történő felkészítés során a felkészítő, fejlesztő foglalkozások, tevékenységek lehetőségének megteremtése minden gyermek számára.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok szervezése, védőnői kapcsolattartás működtetése.
- A gyermekek fejlődésének nyomon követése az általános iskola első évében.
- A társadalmilag elfogadott normáktól eltérő kulturális szokások megismerése, megértése (kisebbség, migráns gyermekek). Azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést. Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük: felkészülés a gyermek fogadására; empátia, érzelmi biztonság megteremtése; családból hozott eltérő szokások tiszteletben tartása, megismerése; szükség esetén a magyar nyelv elsajátításának segítése; szocializáció segítése.
- Rendszeresen szervezünk gyűjtést, jótékonysági tevékenységet folytatunk: határon túli testvér óvodákat, hazai református óvodákat, rászoruló családokat adományokkal segítjük

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK
Nyilatkozatok

A Debreceni Református Kollégium Óvodájának, Pedagógiai Programját a szülői szervezet megismerte.

Debrecen, 2021. augusztus 19.

Papnői Fabiola kedves
szülői szervezet elnöke/képviselője

A Debreceni Református Kollégium Óvodájának Pedagógiai Programját a szakmai munkaközösség véleményezte.

Debrecen, 2021. augusztus 19.

Kovács Zsuzsanna
szakmai munkaközösség vezető

A Debreceni Református Kollégium Óvodája nevelőtestülete 2021. év augusztus hó 19. napján megtartott nevelőtestületi ülésén az intézmény Pedagógiai Programját a 6-2021.08.19.(N.T.)határozatával *elfogadta*.

Debrecen, 2021. augusztus 19.

Feketéné Kavisánszki Györgyi
Feketéné Kavisánszki Györgyi
óvodavezető

A Debreceni Református Kollégium Óvodájának Pedagógiai Programját a 2021. év augusztus hó 19. napján megtartott nevelőtestületi ülésén az óvodavezetője *1-08.19/2021. (NT)/1-* Intézményvezető határozatával *jóváhagyta*.

Debrecen, 2021. augusztus 19.

Feketéné Kavisánszki Györgyi
Feketéné Kavisánszki Györgyi
óvodavezető

A Debreceni Református Kollégium Óvodája Pedagógiai Programját, amelyet az intézmény nevelőtestülete 2021. augusztus 19-én elfogadott, és az intézmény vezetője 2021. augusztus 19-én jóváhagyott, a mai napon a fenntartó Tiszántúli Református Egyházkerület képviselőjeként jóváhagyom.

Kelt: *Debrecen*, 2021. év *augusztus* hónap *30.* nap

Ph.

Fenn
Fenntartó képviselője

FÜGGELÉK

A Függelék összhangban van a Debreceni Református Kollégium Óvodájára vonatkozó éves védőnői környezet higiénés programmal

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK MEGVALÓSULÁSA

*Készült az egészségügyi szolgálat képviselője, az óvoda védőnője
közreműködésével*

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK MEGVALÓSULÁSA FELADATOK

1. Egészséges táplálkozás			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Folyamatos Gyümölcsnap biztosítása szülők bevonásával, segítségével ezáltal a gyermekek friss gyümölcsöket és zöldségeket fogyaszthatnak.	egész évben folyamatosan	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a vitamindús táplálkozás szokássá válik, a gyerekek korszerű táplálkozási igénye kialakul; a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztása csökken
Évente egyszer egészségét szervezése ahol az egészséges táplálkozásra, és a rendszeres mozgás fontosságára hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét.	ősz	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Az egészséges és környezettudatos munkacsoport	az egészséges táplálkozás, és mozgásigény a gyermekek szokásait alakítja; a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztása csökken, tudatosodik az egészség= érték szemlélete
Évente egyszer gyógynövény-napot szervezünk ahol a gyógynövények pozitív hatásaira hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét. pl: gyógyteák készítése, kóstolása, gyógynövénykert- vagy ültetés ládába, cserepekbe-levendula már van illóolaj terápia	tavaszi	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Az egészséges és környezettudatos munkacsoport	az egészséges életmód és egészségmegőrző szemlélet alakítása tapasztalati úton ismerkedhetnek meg a gyógynövényekkel, már meglévő ismereteik bővülnek, személyes élményeik alapján.
A gyermekeket bevonjuk az egészséges ételek készítésébe, pl. gyümölcssaláta, zöldség saláta	folyamatos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok dajkák	a közösen elkészített étel, pl. gyümölcs-, zöldség saláta az étkezés, munkavégzés együttes öröme közvetíti; alakul egészsz tudatos szemléletmódjuk

2. Mindennapos testnevelés, az egészségfejlesztő testmozgás

Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Évente egyszer nyilvános sportnap megszervezése, ahol a rendszeres mozgás fontosságára hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét. városi nagy sportágválasztó rendezvény Családi nap keretében családi sport verseny szervezése	tavaszi	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Sport munkacsoport	alapvető mozgáskészségek fejlődnek, az önálló testedzés igénye kezd kialakulni; a szülők számára értékként jelenik meg a mozgásos közös tevékenység; a közösségi kapcsolatok alakulnak
Óvodai sportnap rendezése, ahol sportválasztó és kedvcsináló változatos mozgásformák bemutatása valósul meg. Versengések, játékok. Magyar Sport Napja – május 6.	tavaszi	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Sport munkacsoport	<i>a mozgásigény kielégítése játékos, versengéses formában valósul meg</i>
Óvodai foci- bajnokság a szülők bevonásával. Játékos verseny, ahol minden gyermek nyer, és egészséges versenyszellemet tanul. (egyéb sport is lehet, pl. akadályok leküzdése) ovifoci	ősz	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Sport munkacsoport	<i>a mozgás, mint örömforrás - a szervezet edzése megvalósul; az együtt játszás élményén keresztül erősödik a személyiség, az együttműködés fejlesztésével a közösségi élmény gyarapszik</i>

3. A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
A gyermekek önismeretének, erősítése játékos helyzetekben. Az érzelmi intelligencia fejlesztése a „nem”-et mondás képességének alakításával. Tablókészítés a gyerekekkel az egészséges és az egészségre káros termékekről, veszélyes helyzetekről	tél	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a káros szenvedélyektől mentes egészségvédő modell megismerése; az egészségkárosító szerek egészségi kockázatának ismerete

Rendszeres beszélgetések a gyermek csoportban az elektronikai eszközök használatáról Óvodai szinten bemutató szervezése a televíziózás és számítógép, tablet korosztályhoz illeszkedő helyes használatáról: bábozás, kisfilm, diavetítés	tél	óvodavezető, óvoda- pedagógusok Báb munkacsoport	az IKT eszközök használatának jó megválasztásával példaadás
A stresszhelyzetek kiküszöbölése a stressz - hatások és helyzetek elkerülésével. Csoportban történő játékos konfliktuskezelési technikák, légző gyakorlatok, jógaelemek, lazító és koncentrációt segítő játékok, feszültségoldó játékok,....stb.	havonta	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	idegrendszeri,- lelki egészségvédelem a helyes életvitel és harmonikus, derűs, elfogadó, kiegyensúlyozott légkör biztosításával

4. A bántalmazás megelőzése

Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Felderítés és a tanácsadás családlátogatással, egyéni beszélgetéssel, a nevelési tanácsadó, gyermekorvos segítségével. A Református EGYMI szakembereivel, védőnővel, óvodai szociális segítőkkel.	folyamatos	óvodavezető, gyermekvédelmi szakember, óvoda- pedagógusok	családi nevelés erősítésében mintaadás, a gyermekekkel való bánásmód: őszinte, barátságos, szeretetteljes, határozott, következetes, elfogadó, toleráns

5. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Ovi -Zsaru Program minden nagycsoportban.	folyamatos	óvodavezető, óvodapedagógusok rendőrség	gyermekek áldozattá válásának megelőzése, biztonságérzetük erősítése, és annak elősegítése, hogy szükség esetén tudjanak és merjenek segítséget kérni a rendőrtől
Minden csoportban rendszeresen balesetvédelmi oktatás tartása év elején.	évszakon- ként	óvodavezető, óvodapedagógusok	életkornak megfelelő balesetvédelmi ismeretek közlése
Az óvodai udvari játékok folyamatos ellenőrzése.	folyamatos	óvodavezető	udvari játékokkal kapcsolatban az óvoda biztonságos működése megvalósul
Elsősegélynyújtás tárgyi és	szeptember	óvodavezető	az óvoda biztonságos működése

személyi feltételeinek biztosítása.		Elsősegélynyújtó képesítéssel rendelkező óvodapedagógusok	megvalósul e területen
6. Személyi higiéné			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Személyes higiéné elsajátíttatása	folyamatos	óvoda-pedagógusok	helyes szokások kialakulnak: az étkezések, az öltözködés, a tisztálkodás, a testápolás és a mosdó-WC használatával kapcsolatban
Rendszeres egészségügyi vizsgálatok, szűrések	szeptember	óvodavezető, védőnő óvoda-pedagógusok	fogászati és általános szűrővizsgálat megvalósul
Só szobák rendszeres használata, ha van. Ha nincs- javaslat adása városi só szoba felkeresésére, prevencióként, vagy kezelésre Levegőtisztító berendezés használata	folyamatos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	rendszeres használattal felső légúti megbetegedések megelőzése
Csoportszoba, öltözők, folyosók mellékhelyiségek, udvar tisztasága	folyamatos	óvodavezető	az óvoda működtetése egészségügyi előírásoknak megfelel

7. Környezetvédelem			
Tevékenység	idő	felelős	várható eredmény
Csoportok kialakítása: gyermek- és természetbarát jegyek - bútorok, tároló kosarak, játékok, világítás.	szept., folya- matos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	biztosított gyermekeink számára a rendezett, tiszta környezet, ahol szép és biztonságos környezetben játszhatnak, tevékenykedhetnek
Minden csoportban természetsarok kialakítása.	szept. folya- matos	óvodavezető, óvoda-pedagógusok	kialakul gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásforma, életvitel, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűd
Az udvar tisztántartása, gondozása, évszaknak megfelelő feladatok ellátása.	szept., folya- matos	óvodavezető, óvodapedagógusok karbantartó	felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek gyermekeink az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében
Takarítási világnap.	szept.	óvodavezető,	megalapozódik gyermekeinkben a természet, és

Óvoda szebbé tétele. Csoportonkénti programok szervezése. (babaszobatakarítás, babaruha mosása, udvar rendezés...stb.)	3. hét	óvoda- pedagógusok	társadalmi környezet- benne az ember-harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszer
Október 4. Állatok Világnapja. Óvodai szintű programszervezés pl. madárbarát óvoda szervezésében megvalósuló programok	okt. 4.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés; a gyermekek pozitív érzelmi viszonya kialakul a természethez, a természetben élő állatokhoz
Megfigyelések az évszakok változásával kapcsolatban. Az időjárás jellegzetességei.	folya- matos	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a rendszerszemléletre nevelés; képessé válnak a gyermekek arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, meglátják a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, választ, megoldást keresnek azokra
Szüret. Óvodai és csoportonkénti programszervezés szülők bevonásával	okt.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a tapasztalaton alapuló környezeti nevelés megvalósul; gyermekeink megismerik a népszokások eredetét és jelképeit
Óvodai nyílt rendezvény a szülők bevonásával. Orvos gyógyító munkája. Testünk, testrészek, érzékszervek funkcióinak megismertetése, játékok. Egészségtudatosság. Teddy maci program: orvostanhallgatók látogatása	nov.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	óvodásaink testi- lelki fejlődése megalapozódik a családdal szorosan együttműködve; értékátadás
Márton nap. November 11. Népszokások megelevenítése	nov. 11.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	tudatosan alakul gyermekeinkben a tevékenykedtetés során, környezetünk és a hagyományok megismerése
Lakóhelyünk megismerése Térkép készítése Képeskönyv nézegetése az épített környezetünkről (szobrok, épületek, múzeumok). Jó időben a közelben lévő épületek megnézése.	dec.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megalapozódik gyermekeinkben a társadalmi környezet- benne az ember-harmóniájának megőrzését szolgáló szokások; környezetkultúrájuk megerősödése
Adventi készülődés a szülőkkel közösen. Adventi kézműves délután Adventi hangverseny, Családi istentisztelet, Adventi kekszvásár	dec.	óvodavezető, óvodapedagógusok	óvodásaink fejlődése megalapozódik a hagyományok által a családdal szorosan együttműködve; értékátadás

A természet megfigyelése, az évszak jellemző jegyei. Az időjárás jellegzetességeinek követése. Téli élmények a hóban. Óvoda udvarán szánkózás, hóember építés, hó csata	január	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	<i>megvalósul a sokszínű tevékenységek átélése közvetlen környezetben, illetve</i> a tevékenység és a mozgás pozitív hatása az értelmi fejlődésre; mozgásigényük kielégül
Hazánk növény és állatvilága. Az állatok élete télen. Madáretetés. Madárbarát óvoda	január	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés és a megfigyelések keretében történő tanulási folyamat; pozitív érzelmi viszonya kialakul a természethez
Vizes Élőhelyek Világnapja. Megfigyelések. Játékos vizes feladatok megoldása csoportonként.	febr. 2.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a rendszerszemléletre nevelés; képessé válnak a gyermekek arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, meglátják a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, választ, megoldást keresnek azokra
Farsang. Csoportonkénti rendezvény a szülők támogatásával	febr.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink megismerik a népszokások eredetét és jelképeit; fejlődésük megalapozódik a hagyományok által a családdal szorosan együttműködve; értékátadás
Március 15. Nemzeti jelképeink megismerése, felkeresése.	márc. 15.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	beépül gyermekeink nevelésébe azok az értékek, melyeket a környezetünk megőrzött
A (városi) közlekedés szabályainak megismerése, közlekedési eszközök. Gyalogos közlekedési szabályok. Séta, megfigyelések. KRESZ pálya kialakítása az udvaron	márc.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonya kialakul, ismerete gyarapodik; a környezettudatos magatartás megalapozódik
Víz világnapja. Március 22. A víz életető erő – beszélgetések a vízről Kísérletek a vízzel.	márc. 22.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a szabadidő hasznos eltöltésének igénye alakul; pozitív érzelmi viszonya kialakulásának elősegítése a természethez
Hulladékgyűjtés. Természetbarát anyagok használatának megismertetése. Természeti környezetünk védelme, óvása. Energiatakarékosság (víz, villany) fontosságának hangsúlyozása. A rossz minőségű levegő, a szmog megismertetése, okai.	április	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink a környezettudatos életmód elemeit megismerik; az egészséget befolyásoló környezeti tényezőket felismerik; a környezettudatos magatartás megalapozódik; a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakulnak kreativitás fejlesztése, az alkotó képesség inspirálása, új dolgok kitalálására való

Séta, megfigyelések. Csoportonként újra hasznosított anyagokból játékok készítése csoportszinten, majd közös játékhasználat az udvaron, óvoda szinten.			ösztönzés
Könyvtárlátogatás	április	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	a szabadidő hasznos eltöltésének igénye alakul
Minden csoportban húsvéti készülődés a szülők bevonásával. Családi istentisztelet	április	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	óvodásaink személyiségfejlődésének gazdagítása, erősítése, támogatása a hagyományok által, az ünnepek üzenete által a családdal szorosan együttműködve értékátadás
Természetvédelem lakóhelyünkön. Föld Napja Április 22.	április 22.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek gyermekeink az óvoda esztétikus környezetének kialakításában; a tágabb természeti- emberi-tárgyi környezet megismerése, felelős magatartás kialakulásának segítése
Madarak és Fák Napja Május 10.	május 10.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeinkben a valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakul ki a természethez; ráéreznek a természetvédelemre, védik, óvják környezetüket
SZERETETHÍD PROGRAM az óvoda udvarának gondozási munkálatai a szülők bevonásával	május	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	az önkéntes segítségadás átélése, a közös munkálkodás örömeinek átélése
Kirándulás. Csoportonkénti programszervezés	május	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	megvalósul a közösségi érzelmeken, tapasztalaton alapuló, kreatív élményekben gazdag környezeti nevelés
Környezetvédelmi világnap. Június 5.	június 5.	óvodavezető, óvoda- pedagógusok	gyermekeink környezettudatos és kulturált magatartással közreműködnek a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében; kialakul a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásforma, életvitel, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűd